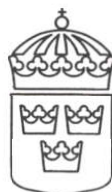

Riksdagens protokoll

1993/94:3

Onsdagen den 6 oktober

Kl. 10.00 – 13.02

Protokoll
1993/94:3

1 § Nya riksdagsledamöter m.m.

Upplästes och lades till handlingarna följande från valprovsningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamöter och ersättare för riksdagsledamöter

Till valprovsningsnämnden har från Riksskatteverket inkommit bevis om att

dels Bengt Lindqvist (s), Tyresö, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 6 oktober 1993 sedan Barbro Evermo Palmerlund (s) avsagt sig sitt uppdrag som riksdagsledamot. Till ersättare för riksdagsledamöter har i detta fall utsetts Kristina Persson, Stockholm, Sven-Åke Nygårds, Bromma, Carin Jämtin, Stockholm, Stig Gustafsson, Bromma, och Kristina Nordström, Stockholm, (alla s);

dels Hans Hjortzberg-Nordlund (m), Särö, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 6 oktober 1993 sedan Nic Grönvall (m) avsagt sig sitt uppdrag som riksdagsledamot. Till ersättare för riksdagsledamöter har i detta fall utsetts Gunnel Welin, Varberg, och Börje Tönsgård, Heberg, (båda m); *dels* Ola Karlsson (m), Granbergssdal, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 6 oktober 1993, sedan Ann-Cathrine Haglund (m) avsagt sig sitt uppdrag som riksdagsledamot. Till ersättare har i detta fall utsetts Sten Tolgfors, Örebro, och Åke Andersson, Örebro, (båda m).

Valprovsningsnämnden har denna dag granskat bevisen och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 15 kap. 1 § vallagen.

Stockholm den 5 oktober 1993

Lars Tottie

Sven-Georg Grahm

2 § Ledighet

Talmannen meddelade att *Kent Carlsson* (s) ansökt om sjukledighet under tiden den 6 oktober–den 30 november.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Kristina Persson* (s) skulle tjänstgöra som ersättare för *Kent Carlsson*.

3 § Anmälan om kompletteringsval till utbildningsutskottet

Talmannen meddelade att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält *Hans Nyhage* som ledamot i utbildningsutskottet efter *Ann-Cathrine Haglund*.

Talmannen förklarade vald till

ledamot i utbildningsutskottet

Hans Nyhage (m)

4 § Partiledardebatt med anledning av regeringsförklaringen

Anf. 1 *INGVAR CARLSSON* (s):

Fru talman! Det som inträffat i Ryssland är tragiskt och oroande. Fascister och gammelkommunister tvingade president *Jeltsin* att möta våld med våld. Människoliv har gått till spillo. Den sköra demokratin har utsatts för allvarliga påfrestningar.

De allra flesta av oss känner lättnad över att kuppmakarna misslyckats. Men vi inser att president *Jeltsin* och demokratianhängarna nu har en ännu svårare uppgift. Demokratin måste inte bara verka med hjälp av allmänna val, utan också kunna lösa de djupa ekonomiska och sociala problemen som finns i Ryssland för att befästa sin legitimitet.

Rysslands öde ligger i det ryska folkets händer, men omvärlden bör känna sitt ansvar för att stödja demokratin i de tidigare kommunistländerna.

Också för svensk del kan vi dra vissa slutsatser: Krisen i Ryssland har än en gång visat att Sverige måste bedriva en fast och konsekvent utrikespolitik. Vi kan inte överge en säkerhetspolitisk position utan att i nationellt samförstånd ha etablerat en ny. Säkerhetspolitikens trovärdighet står och faller med det ansvar, den fasthet och den uthållighet som i decennier kännetecknat den svenska linjen.

Fru talman! Sverige saknar politiskt ledarskap. Den svenska ekonomin driver vind för våg. Det skriver fondkommissionärsfirman *Alfred Berg* i sitt senaste nyhetsbrev. Det är marknadens bedömning av tillståndet i landet, efter två år med regeringen *Bildt*.

Om en liten stund kommer fyra företrädare för denna regering, i ett 45 minuter långt högtidstal, att prisa den egna politiken och skylla alla problem på socialdemokraterna.

Med regeringens uppläggning blir det tyvärr inte många tillfällen till debatt här i dag. Därför vill jag att ni som lyssnar skall fundera litet extra på vad de ord som kommer att användas här i dag egentligen betyder.

Carl Bildt kommer att tala om "ljuspunkter" i ekonomin. Då menar han att exportindustrin går bra på grund av att kronan tappat 25–30 % av sitt

värde. Det som statsministern för ett år sedan kallade "ett misslyckande" är i dag regeringens enda tillgång.

Men det är ingen ljuspunkt för dem som är arbetslösa. Företagen utnyttjar den låga kronkursen till att höja sina vinster, inte främst till att öka marknadsandelarna och därmed sysselsättningen. Det visar uppgifter från Exportrådet.

Det är heller ingen ljuspunkt för alla de företag som är beroende av hemmamarknaden.

Det är i dessa små och medelstora företag som de nya jobben måste växa fram. De drabbas nu hårt av regeringens ensidiga åtstramning. Det visar 30 000 företagskonkurser de senaste åren.

Olof Johansson kommer förmodligen att hävda att kronan föll därför att vi socialdemokrater hade kongress för två veckor sedan.

Men, Olof Johansson, kronan har fallit stadigt i ett år nu. Så långa kongresser har inte vi socialdemokrater.

Däremot har vi under hela den perioden haft en borgerlig regering som låtit den svenska ekonomin driva vind för våg, en regering som tappat kontrollen över både budgetunderskott och arbetslöshet.

Carl Bildt kommer säkert att säga att han och regeringen skall göra Sverige till en tillväxt- och företagarnation. Det sade han hösten 1991, det sade han förra hösten och det kommer han att säga nu för tredje året i rad.

Men för tredje året i rad minskar tillväxten.

Regeringsföreträdarna kommer också att säga att arbetsrättslagstiftningen måste göras smidigare. Det betyder att företagen får lättare att sparka folk.

Vilka vill företagen bli av med? Vi ser redan tendenserna.

Det är unga kvinnor som har små barn. Det är äldre anställda, som skulle behöva lära nytt och utvecklas. Det är människor som har problem med hälsan eller har ett handikapp.

Det regeringen egentligen vill är att minska inflytandet för löntagarna och öka arbetsgivarnas makt.

Jag var litet nyfiken på om statsministern i årets regeringsförklaring skulle ha mage att upprepa det moderata vallöftet om sänkta skatter och att det måste löna sig att arbeta.

Riksrevisionsverket har ju visat att regeringen höjt inkomstskatten för alla. Så fick vi beskedet: Det lönar sig mindre att arbeta i moderaternas Sverige än tidigare.

Mest har regeringen höjt skatten för dem som har låg lön. De har fått en skattehöjning som är dubbelt så stor som höginkomsttagarnas.

För att få sänkt skatt i moderaternas Sverige måste man ha en stor förmögenhet, eller en tjock aktieportfölj, eller ett fett arv som väntar, eller generösa penninggåvor i sikte. Tillhör du dem, då får du sänkt skatt.

Dessa grupper har redan fått betydande lättnader. Nu föreslår regeringen ytterligare sänkningar av skatten på kapital. Det här är allvarligt av tre skäl.

För det första: Därmed rubbas den balans i beskattningen av arbete och kapital som skattereformen åstadkom. Nu öppnas nya möjligheter igen för skattefusk och skatteplanering. Kapitalägarna får kraftiga förbättringar.

Prot. 1993/94:3
6 oktober 1993

*Partiledardebatt
med anledning
av regeringsför-
klaringen*

Gamla, sjuka, arbetslösa och vanliga löntagare drabbas däremot hårt av regeringens politik.

För det andra: De ekonomiska skillnaderna mellan olika grupper i Sverige ökar ännu mer. Det blir som i USA under Reagan och i Storbritannien under Thatcher. De rika blir rikare, och de fattiga blir fattigare.

För det tredje: Regeringen lånar till skattesänkningar för kapitalägare. Skattesänkningarna är inte finansierade, utan dem lånar man till.

Försörjer du dig däremot på industriarbete, på att städa, köra taxi eller bära ut post, då får du höjd skatt. Ju mindre du tjänar, desto mer tar den moderata skatteministern och regeringen ifrån dig.

Med denna politik angriper den moderatledda regeringen, enligt min mening, grunderna för det som gjort Sverige till ett bra land att leva och bo i.

Som ordförande för det socialdemokratiska partiet vill jag från denna talarstol deklarerar: Vi motsätter oss dessa orimliga och orättvisa förslag. Socialdemokratin kommer 1994 att gå till val på en politik som innebär att rättvisa och trygghet också skall gälla i framtidens Sverige.

Vi kommer här i dag också att få höra att regeringen fortsätter att effektivisera och förbättra i kommunerna. Det betyder i klartext att 26 000 kommunalt anställda får sparken. Det betyder att det blir ännu färre som jobbar på dagis, i skolan, på sjukhus, på ålderdomshem och i hemtjänsten. Det är där de arbetar, dessa kommunalt anställda, som från nyliberalt håll utpekade som "tärande".

AMS, Sveriges Kommunal tjänstemannaförbund och andra har räknat ut att det är ekonomiskt vansinne att avskeda fler människor i kommunerna i rådande arbetsmarknadsläge.

Kan vi få besked från regeringssidan i dag?

Var har regeringen de ekonomiska beräkningar som säger att samhället tjänar på att ytterligare tiotusentals människor hänvisas till a-kassa och socialbidrag?

Förmodligen kommer statsministern att göra ett stort nummer av att regeringen håller på att skapa Europas bästa skola.

När moderater talar om en bättre skola betyder det: färre lärare, större klasser, mindre hjälp åt svaga elever, sämre skolmat, dåliga skollokaler.

Det betyder också att föräldrar som har råd, och som håller sig framme, kan sätta sina barn i privata skolor, som dels gynnas bidragsmässigt på de kommunala skolornas bekostnad, dels kan ta ut avgifter.

Skolpengen leder till en sämre skola för de allra flesta och till en allt brutallare uppdelning av barn.

När det kommer rapporter om att våldet i skolorna och mot lärarna ökar, då säger den moderata skolministern: "Ja, varför inte --- visst kan vi ha poliser i skolorna." Poliser? I Europas bästa skola!

Var det detta moderaterna menade, när man i valrörelsen talade om fler poliser i Sverige?

Vi kommer också här i dag att få höra från talarstolen att *valfriheten* har ökat.

Hur har valfriheten ökat för de 500 000 som i dag inte har något jobb, eller för alla dem som vräkts från sina bostäder, eller för dem som tvingas ställa sig i socialbidragskön?

Vad har den pensionär för valfrihet som inte har råd att bo kvar hemma när maken läggs in på sjukhem?

Vad har gamla människor som får liggsår att välja på när personalen inte har tid att sköta dem ordentligt?

Vem väljer att ligga ensam, den där allra sista natten i livet?

Jag håller med Bengt Westerberg om det han sade i programmet Aktuellt för någon vecka sedan. Han sade: "Om vi försämrar den offentliga servicen, då lägger vi över bördor på anhöriga, och det riskerar i värsta fall att leda till att de får jobba så hårt att deras sjukdomar eller åldrandeprocess kan påskyndas och det är allvarligt. De människor som ständigt talar om nedrustning av den offentliga sektorn, de borde lära sig av det här."

De som borde lära sig, de som påstår att den offentliga sektorn är för stor och att det är *bra* att den rustas ned, de sitter här i kammaren. De heter t.ex. Carl Bildt, Gunnar Hökmark, Gullan Lindblad och Lars Tobisson. De är moderater. Och ute i kommunerna sitter ännu fler moderater och planerar nya nedskärningar av välfärden.

Vem står för regeringens politik? Är det Carl Bildt eller Bengt Westerberg? Är det statsministern eller vice statsministern? Fru talman! Jag erkänner att det är en märklig fråga att behöva ställa.

Vi är många som är oroliga över vart Sverige är på väg. Sjukvårdsminister Bo Könberg är orolig över att gamla vanvårdas. Alf Svensson är orolig över att den ekonomiska brottsligheten ökar. Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund är orolig över alla arbetslösa ungdomar.

Men det räcker inte att vara orolig, inte när man sitter i regeringen, inte när man har majoritet i denna kammare och inte när man har makten ute i kommunerna.

Det räcker inte att vara orolig när vi har ytterligare ett år framför oss, då svensk ekonomi kommer att driva vind för våg, och då landet kommer att vara beroende av Ny demokratis nycker och försök att skapa motsättningar mellan människor.

Det finns forskare, bl.a. i Tyskland, som menar att högerextremisterna, om de inte hade invandrarna och flyktingarna att skylla allt elände på, skulle vända sitt hat mot någon annan grupp, t.ex. arbetslösa eller handikappade.

Men så kan det väl ändå inte vara i Sverige?

Sedan läste jag en artikel i Aftonbladet förra veckan av Lennart Nolte, förbundsordförande i Synskadades Riksförbund. Han citerade Ian Wachtmeister, som sagt: "Toaletterna har blivit stora och ödsliga för att passa rullstolar. Och trapporna går knappt att gå i för att man skall kunna åka i dem."

Kan vi få ett besked här i dag från Ian Wachtmeister? Är det handikappade som står näst i tur för Ny demokratis kampanjer?

Kan vi få besked från Folkpartiet? Står Folkpartiet ut ett år till, eller kanske ännu längre – om jag skall tro regeringsdeklarationen – med att regera på nåder av Ny demokrati?

Alf Svensson! Ni sitter i regeringen, och ni har ansvaret. Ni lovade mer pengar till sjukvården och äldreomsorgen. Det var många, framför allt äldre, som trodde på det löftet. Men det blev mindre pengar och sämre vård. Var finns moralen och etiken hos kds när det gäller sjuka och gamla?

Fru talman! Utmaningarna som ligger framför oss är gigantiska.

Vi skall pressa ned den högsta arbetslösheten i modern tid.

Vi skall ta ned ett budgetunderskott som skenar.

Vi skall betala räntor på en statsskuld som passerat 1 000 miljarder kronor.

För att klara de kraftprov som ligger framför oss, måste vi koncentrera all vår förmåga på att lösa de stora problemen.

För det första, och det viktigaste av allt: Vi måste få fart på *tillväxten* igen. Vi socialdemokrater vill ha en rejäl stimulans av produktion och investeringar. Efterfrågan måste öka. Vi har lagt fram en rad konkreta förslag i detta syfte i vår ekonomisk-politiska motion till riksdagen. Allt fler ekonomer stöder nu vår uppfattning.

För det andra: *Arbetslösheten* måste ned. Den svarar i dag för tre fjärdedelar av budgetunderskottet. De nya jobben måste växa fram, främst i den privata sektorn. Men mot de nyliberala kraven på fler otrygga, underbetalda tjänarjobb ställer vi socialdemokrater fler kompetenskrävande, välbetalda och ansvarsfulla arbeten.

För det tredje: Vi måste sätta in kraftfulla åtgärder mot det strukturella underskottet. Också här har vi en rad förslag. Vi vill bygga upp en ny finansiering av sjukförsäkringen och arbetsskadeförsäkringen. Vi vill skapa en hållbar finansiering av a-kassan. Vi vill förstärka skatterevisionen och ta krafttag mot den ekonomiska brottsligheten.

Vi vänder oss bestämt mot att besparingarna ensidigt går ut över dem som har det sämst, över gamla, sjuka och arbetslösa. Det är vi som är friska, har jobb och tjänar bra som måste dra det tyngsta lasset.

Besparingarna måste utformas så att medborgarna känner att krisens börd fördelas någorlunda rättvist, så att var och en ser att de gemensamma ansträngningarna leder till att fler och fler får jobb och kan försörja sig själva.

För det fjärde: Regeringspartierna har med olika uttalanden skapat total förvirring om vad de tänker göra med pensionerna, sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen och andra trygghetsreformer.

Medborgarna måste få besked om vilka regler som gäller. Blir det inkomsttrygghet eller bara grundskydd? Ett klart besked om socialförsäkringarna skulle leda till ett sving i efterfrågan.

Det är mycket vi själva kan och måste göra för att ta Sverige ur krisen. Ansvar för den svenska ekonomin är vårt eget, ingen annans. Den svenska arbetslösheten kräver att åtgärder sätts in här, i vårt eget land.

Vi styr vårt eget öde, men vi är samtidigt beroende, på gott och på ont, av vår omvärld. Vi påverkas av att 20 miljoner människor går arbetslösa i Västeuropa.

Därför har den svenska socialdemokratin, tillsammans med övriga socialdemokratiska partier i Europa, inlett ett arbete med att utforma en ny strategi för full sysselsättning i Europa. Vår strategi skiljer sig helt från den nyliberala politik som styrt flertalet industriländer under de senaste tio åren och som lett till massarbetslöshet och stagnation. Vi vill investera i människor, i miljö, i social omsorg, i kultur, i ny teknologi och bättre kommunikationer. Vi vill satsa på arbete och utveckling.

Om Sverige och andra europeiska länder verkligen skulle ta krafttag mot

arbetslösheten, då är jag övertygad om att fler och fler i vårt land skulle ställa sig positiva till ett utökat samarbete i Europa och till ett svenskt medlemskap i EG.

Därför vill jag vara med och verka för en förändring av politiken i Europa. Därför vill jag framför allt ha en annan politik och en annan regering i Sverige!

(Applåder)

Anf. 2 IAN WACHTMEISTER (nyd):

Fru talman! Till dem som nu traditionsenligt lämnar lokalen vill jag påpeka att baren inte har öppnat ännu.

I motsats till Ingvar Carlsson vet jag inte riktigt vad regeringen i allmänhet kommer att säga så småningom. Det räcker för min del med vad den har sagt och gjort.

Jag utgår också från att alla känner till den mycket allvarliga situationen i världen och i Sverige. Jag vill själv inleda med att tala om den politiska nervositeten i landet.

I somras åkte jag runt till 66 platser, från norr till söder, och talade till säkert 66 000 personer. Under hela resan kunde vi se och höra folks oro över arbetslösheten, och vi fick också upprepade bevis på de sociala och ekonomiska påfrestningar som följt i flyktingpolitikens spår.

Framför allt medierna låtsades att vi åkte land och rike runt för att hetsa mot muslimer – inte ett ord om vår kritik mot den ekonomiska politiken eller om våra förslag hur man åtgärdar ungdomsarbetslöshet och kriminalitet, hur man ändrar familjepolitiken och hur man kan göra för att ta sig ur politikens eländiga trask.

Reaktionen var våldsam. Det blev en makalös smutskastning. Man föreslog t.o.m. öppet att de som yttrade sympatier för Ny demokrati skulle bojkottas kommersiellt. Det räckte. Ingen i detta land eller i detta rum reagerade mot det. Om ni använder ord som fascism osv., är det precis ett utslag av det totala åsiktsförtrycket.

Om ni är intresserade, har vi vid det här laget 20 A 4-pärmar fulla med oförsämdheter. Det går bra att läsa dem.

Man kan fråga sig:

Är vi rasister därför att vi kan räkna?

Är vi fascister därför att vi reser runt i Sverige och träffar folk, medan ni andra ligger i hängmattorna?

Är vi uppviglare därför att vi talar om alla de här frågorna på ett sådant sätt att folk begriper? Det är i och för sig ovanligt.

Är vi möjligen nazister därför att Bert Karlsson ger ut grammofonskivor – vilket han har gjort också – med en orkester som spelar bl.a. Du gamla, du fria? Jag tror att de kan göra en insats även för riksdagen, så att vi kanske slipper få texten utskrivna på lappar i bänkarna vid riksmötets öppnande.

Märker ni inte hur sjukt allt det här är? Reagerar ni inte när åsiktsmonopolets mest fiskeförnämna företrädare t.ex. kräver att Expressen på löpsedlarna skall be om ursäkt för att man publicerade Sifomätningar? Vi skulle kunna visa tio löpsedlar som borde leda till fängelse för dem som har skrivit dem

Prot. 1993/94:3
6 oktober 1993

*Partiledardebatt
med anledning
av regeringsför-
klaringen*

en gång i tiden, därför att de är så förolämpande. Men de var riktade mot Ny demokrati, och ändamålet tycks helga medlen.

Nu undrar jag, fru talman, hur det skall gå när ni skall besudla era händer här. Pierre Schori skrev nämligen för en månad sedan: "Ny demokratis partiledning spelar på fördomar och okunskap. Den sprider lögn och förtal. Ny demokrati är i dag ett odemokratiskt parti. Varje annat parti" – det är värt att tänka på för regeringen – "som samarbetar med Ny demokrati kommer att besudlas av denna riksdagens femtekolonn."

Jo, jag tackar! Jag lyckades till slut få in en replik i Dagens Nyheter.

Det är personer som Schori som har fått mig att avsky politiken, men som samtidigt ger mig adrenalin nog att jobba vidare, att avslöja den sortens politiker som hjälpt och stött förtryckarregimer runt om i världen och nu låtsas vara demokratis och humanismens apostel. Man tar sig för pannan.

Eller vad säger fru talmannen om Ingvar Carlssons lika löjligen som kränkande påstående att jag skulle vara ansvarig för en mordbrand i Trollhättan därför att det stod en rad i en debattartikel i Länstidningen Östersund dagen innan? Var och en som kan sin geografi kan komma till vissa slutsatser.

Jag undrar hur reaktionen skulle ha varit om det hade varit tvärtom, dvs. om jag hade beskyllt Ingvar Carlsson för mordbrand eller Pierre Schori för spioneri. Vad hade då hänt?

"Verkligheten är vår största fiende."

Om ni – från vänster till höger i det politiska livet – fortsätter att kalla oss och svenska folket för rasister, kommer svenska folket kanske att bli det. Jag tycker att det är oförsäkamt om man som politiker skyller sina egna politiska misstag på andra. Det är en sak om man gör det mot Ny demokrati – den bluffen börjar alla genomskåda – men jag tror att det blir värre när folk börjar tänka på att ni skyller på dem, på era egna väljare, på dem som de facto betalar för era misstag.

Den svenska krisen är därför inte bara ekonomisk och politisk, utan den är också i allra högsta grad moralisk.

Näste man till rakning är herr statsministern själv. Tillsammans med den fantastiska trion Franzén och Dennis från Riksbanken och Wibble lyckades han köra den svenska skutan i sank. För drygt ett år sedan hade vi en valuta-reserv på 160 miljarder kronor. I dag har vi ingen valuta-reserv alls; det kanske finns ett par miljarder kronor.

Riksbankspolitiken i allmänhet och ränte- och valutapolitiken i synnerhet, som statsministern m.fl. här har försvarat, har kostat Sverige 80 miljarder kronor och 100 000 jobb sedan 1990. Det här började nämligen innan denna regering tillträdde. Om siffrorna är felaktiga, vill jag ställa frågan: Vilka är de riktiga siffrorna? Vad var priset för uttalanden som "vår kurs ligger fast", "vi försvarar svenska kronan till varje pris" och andra magnifika uttalanden som ni körde med innan ni gick rakt in i väggen?

Jämfört med de 80 miljarderna, eller med det som över huvud taget händer i landet, tycker man kanske att de 1,5 miljarderna för delpensionen är ganska litet pengar, men det är ändå de som har gjort Carl Bildt mest upphetsad. I ett fantastiskt indignationsnummer här i våras talade han i en veckas tid om att jag var opålitlig och ohederlig och sade att Ny demokrati hade brutit ett avtal. Sedan fick statsministern en utredning gjord av en stats-

vetare och kanslichef. Den visade att vi inte hade brutit något avtal. När jag överlämnade den utredningen sade statsministern till mig att han trodde att vi hade lagt den frågan bakom oss! Låt mig därför, fru talman, säga till statsministern: Vi har inte lagt frågan om hederlighet bakom oss. Jag tycker nämligen inte att det där indignationsnumret var särskilt hederligt av statsministern.

Sedan vill jag säga: Kom inte dragande med delpensionen en gång till! Ny demokrati tänker inte diskutera någonting annat än totala omläggningar av pensionssystemet – sådana är verkligen i och för sig mycket nödvändiga. Om statsministern blir upprörd över brott mot icke-överenskommelser, som han blev i våras, borde han bli ännu mer upprörd över brotten mot de överenskommelser som han själv har träffat med Socialdemokraterna – dem bryter ni ju på båda hållen. Varför blir ni inte indignerade då? Är ni så vana vid att ni lurar varandra, eller vad beror det på?

Så till den ekonomiska politiken. För ungefär ett år sedan påpekade jag – nog så ensam i denna kammare – att Sverige inte till varje pris skulle försvara kronan utan tvärtom låta den flyta, att vi skulle kraftigt dra ned räntan och kombinera det med ett omfattande finanspolitiskt paket. Då svarade fru Wibble – som härmed har rätt till replik – att detta var en usel politik och att det var tur att jag inte hade något som helst inflytande på den ekonomiska politiken. Nu, när vi vet hur det gick, vet vi alla att det var otur att fru Wibble hade inflytande på den ekonomiska politiken. Det har nämligen visat sig att vi hade ganska så rätt – eller hur? Men det erkännandet lär vi väl inte få.

Alla talar så mycket om företagsamhet. T.o.m. Ingvar Carlsson stöder företag, han som i hela sitt liv har jagat företagen, förföljt dem med orimliga skatter och försökt att misstänkliggöra dem. Nu har Socialdemokraterna seminarier för dem. Nu satsar alla på företagen. Okej, jag är företagare, och nu skall jag anlägga en företagsaspekt på den här situationen.

Det Sverige som går så bra och som statsministern är så nöjd med är de fria företagens, näringslivets och framför allt exportindustrins Sverige. De täcker 20–25 % av vår BNP. De företagen går bra därför att den svenska kronan flyter och därför att räntorna har dragits ned trots regeringens och Riksbankens fatala valuta- och räntepolitik för ett år sedan. De går bra därför att de är välskötta och därför att de vet hur man producerar, rationaliserar och marknadsför.

Resten av AB Sverige – låt oss kalla det så – sköts av politiker i en eller annan form. Detta AB Sverige gör världens största förlust och är skuldsatt upp över öronen. Företagsledningen, dvs. regeringen – och riksdagen, får man väl säga – vägrar att föregå med gott exempel och skära inom sin egen kostnadssfär. Nya chefer i företaget utnämns inte på grund av kompetens utan som tack för senast. Nivån därunder i det stora företaget är då landsting och kommuner. Vad gör cheferna där? Man rensar inte i sin omständliga byråkrati – nej då. Där genomför man rationaliseringarna genom att avskeda dem som producerar, dvs. sjuksköterskor, lärare, läkare, hemtjänstbiträden och vad det kan vara. Det är lika begåvat som att rationalisera Volvo genom att lägga ned biltillverkningen och stoppa in alla på kontoren. Man har kostnaderna kvar men får ingenting för pengarna.

AB Sverige, alltså landet Sverige, är i kris. I ett sådant företag brukar före-

tagsledningen inte slå sig för bröstet, utan man brukar sätta till alla klutar för att komma ur den knipa man är i. Nu är frågan: Orkar den här topptunga kolossen över huvud taget ta sig upp ur politikens trask? Det är en fråga som även internationella iakttagare ställer sig med viss oro.

Frågan är också: Skall kompetens och sunt förnuft, det som vi egentligen borde företräda, kunna segra över den kortsiktiga popularitetsjakt som Bildt talade om i går och som har kännetecknat både hans eget och alla andra partier under mycket lång tid? Ja, det är frågan det. Jag kan bara säga att vi gärna ställer upp på konkreta, tuffa och förnuftiga åtgärder men inte på res-ten.

Jag skall därmed lämna den ekonomiska politiken. Jag vill bara nämna att vi har flera sådana förslag som de som finansministern kallade usla. Jag kommer att presentera fler usla förslag. Ni kan ju då berätta hur usla de är, så skall vi sedan följa upp vad som händer på de punkterna också. Jag kan börja med några nu.

Jag menar att arbetsrätten måste ändras i grunden. Det säger regeringen också, men jag menar att man måste ta en match med facket. Jag tycker inte att facket representerar sina medlemmar på ett riktigt sätt. Långsiktigt motarbetar facket medlemmarnas intressen. Därför måste man ta en match om det och ändra på det. Men i den här församlingen kommer ju en massa människor från facket, så här är det nästan omöjligt att åstadkomma någonting sådant. Det tror jag inte ens att den här regeringen vågar sig på. Men kom ihåg att det är fackets åsikter – de arbetsrättsliga lagar och avtal som vi har – som gör att företagen i dag kör övertid i stället för att anställa folk. Det beror på dem. Var finns åtgärderna som nu måste fram?

En annan sak som måste ändras i grunden är ungdomspolitik. Jag anser att ungdomspolitik är den största och mest ödesmättade frågan över huvud taget framöver. Om vi fortsätter som vi gör nu, när ungdomsarbetslösheten är dubbelt så stor som den vanliga arbetslösheten, kommer vi att få utslagna generationer.

Vad kan vi då göra? Ja, det skulle vara värt en egen debatt. Det behövs krav i skolan på eleverna, krav på lärarna och krav på föräldrarna, som måste inse att barnomsorg inte är föräldraomsorg. Ungdomslöner måste införas, helst också två års provanställning. Vi skall ha ungdomspraktikplatser, men de skall inte vara gratis för företagen – de skall inte ha några gratiserbjudanden; det är inget bra förhållande. In med lärlingssystem! Inbyggda skolor är självklarheter, liksom ungdomsbostäder som inte är byggda enligt byggnormen utan som ungdomar själva får komplettera, osv. Och ge premier till dem som sköter sig – det är ju en originell idé! – i stället för lyxresor till värs-tingar, osv.

Vi kan också arbeta med biståndsbrigader och katastrofbrigader, dvs. utöka den allmänna värnplikten till alla, även tjejkvinnorna. Utom i det militära skulle de alltså kunna jobba i biståndsbrigader, låt oss säga med miljön i Baltikum – det måste ju vara hundra gånger roligare än att gå hemma och krama några träd – och i katastrofbrigader för att själva hjälpa till vid katastrofer. Och det är katastrof överallt på hela jordklotet – marknaden är enorm!

Vidare måste vi äldre föregå med gott exempel. Vi måste ändra lagar och skatter så att det lönar sig att studera. När man är 16 – 17 år skall man se att

det faktiskt lönar sig att studera och att det lönar sig att arbeta. Vi måste ta bort det mygel och den korruption som ungdomarna iakttar och tycker är ganskaäckliga. Vänskapskorruption, som finns i Sverige, är inte bättre än den vanliga standardkorruptionen, vill jag härmed påstå. Det är inte värre med en politiker som kan köpas för tio miljoner kronor, vilket ibland förekommer i andra länder, än med en som kan köpas för en kaffe med en konjak och en dunk i ryggen.

Fru talman! Århundradets skattereform hade sina förtjänster men också vissa rent destruktiva ingredienser. Tjänstemomsen är en sådan. Vid hearingen med Assar Lindbeck frågade jag varför det bland dessa 113 punkter inte fanns någon punkt om tjänstemomsen – det fanns det inte då – och jag fick faktiskt inget svar; jag vet att man sedan började titta närmare på det. Då var det faktiskt ingen utom Ny demokrati som talade om det. Nu görs det en utredning. Bra! Men låt det då inte vara som det står i Svenska Dagbladet – att ni utreder och utreder därför att ni inte vågar komma fram till ett resultat. Här måste vi komma fram till ett resultat! Tjänstemomsen motverkar givetvis privatiseringen av den offentliga sektorn, och den gynnar den svarta sektorn något alldeles fantastiskt. Moms på varor är nog okej, men mervärdesskatt på tjänster är fel.

Jag skall återkomma senare till flykting- och biståndspolitik. Jag sparar det bästa till sist så att herrarna Westerberg och Svensson skall bli riktigt glada.

Jag vill ta upp ett annat uselt förslag som regeringen kan bita i. Vi i riksdagen kan fatta beslut om att ersättningsnivåerna vid t.ex. sjukdom och arbetslöshet skall sänkas till 80 %. Varför kan vi då inte göra likadant när det gäller våra egna ersättningsnivåer? Varför kan inte partistöd, presstöd och organisationsstöd rakt av sänkas till 80 %? Jag fattar det inte. Jag har aldrig hört en logisk förklaring till detta.

Till sist vill jag säga att demokratin inte överlever om politik blir ett yrke. Jag vet att det är farligt att säga det. Ni har allihop suttit här i mer än åtta år. Men mitt förslag är som bekant att ingen skall sitta i riksdagen längre tid än två gånger fyra år. Varför då? Jo, därför att demokratin måste vitaliseras. I Amerika pågår nu en mycket intensiv diskussion om detta. Alla människor man frågar om detta säger: Ja visst, det är riktigt. Ingen skall få sitta i kongressen så länge.

I Amerika brukar de tala om tre gånger fyra år, så ni kan andas ut litet grand. Men jag säger två gånger fyra år. Den här diskussionen måste vi ta upp. Vi måste föregå med gott exempel. Demokratin är hotad. Den hotas på olika sätt. Det behöver inte gå till som det gjorde i Ryssland eller i Spanien där någon kom in med en lapp för ögat och sköt i taket. Demokratin går rent av att mygla bort.

Tack så mycket, fru talman!
(Applåder)

Anf. 3 GUDRUN SCHYMAN (v):

Fru talman! Det är intressant att höra att föregående talare är så oroad över att ledamöter lämnar den här salen. Han borde vara mer oroad över

att så många ledamöter lämnar hans eget parti med hänvisning till att det är odemokratiskt och diktatoriskt styrt.

Jag skall inleda det här anförandet med att för ovanlighetens skull redovisa ett sammanhang där Vänsterpartiet är överens med Moderaterna. Det gäller synen på EG-frågan. Moderaterna har redovisat att frågan om EG måste bli viktig i valrörelsen. Den uppfattningen har vi också. Däremot är vi fast övertygade om att det skall vara en separat folkomröstning. Vi skall inte blanda ihop frågan om medlemskap i den europeiska unionen med frågan om vem som skall ha makten i Sverige. Frågan om EG gäller ju snarare i vilken utsträckning vi skall ha någon makt kvar i den svenska riksdagen.

Vi menar att det är nödvändigt att den riksdag som kommer att väljas i nästa val består av både EG-förespråkare och EG-motståndare. Det är nämligen det enda som garanterar att det blir en riktig behandling av hur folkomröstningen skall gå till, hur anslagen till de olika kampanjerna inför folkomröstningen skall fördelas och hur folkomröstningsresultatet skall hanteras. Med tanke på hur opinionen ser ut i dag – det kommer säkert inte att ändras – blir det förmodligen ett nej i folkomröstningen. Därför är det viktigt att den opinionen också finns representerad i riksdagen. Alla partier måste ta hänsyn också till sina egna opinioner.

Vänsterpartiet avvisar ett medlemskap i den europeiska unionen av främst tre skäl. Det första är att villkoret för medlemskapet och samarbetet tvingar oss att ge upp viktiga delar av vår självständighet.

Det andra skälet är att vi i praktiken inte kommer att kunna behålla vår neutralitet och alliansfrihet.

Det tredje skälet är att vi vill att Sverige aktivt skall kunna verka för en ny fredligare och rättvisare världsordning som gäller hela världen. I dag går faktiskt fortfarande de stora kapitalströmmarna från de fattiga länderna till de rika länderna. De globala orättvisorna och miljöproblemen ökar. Ett vidare internationellt samarbete utanför den snäva EG-ramen är viktigare än någonsin.

Andra säger sig vara internationalister samtidigt som de drar ner på u-hjälpen. Det talet ger vi inte mycket för. Sverige måste fortsätta att ge ett generöst bistånd till de många nya och bräckliga demokratier som har byggts upp under det senaste decenniet i Baltikum, Latinamerika, Afrika och Asien. Vi går inte med på att konjunkturanpassa, dvs. att i praktiken minska biståndet så som regeringen har gjort med hänvisning till Sveriges dåliga finanser.

Utvecklingen i Ryssland under de senaste veckorna har inneburit ett hot mot demokratiseringsprocessen. I dag ser det ut som om de demokratiska krafterna har segrat, åtminstone tills vidare. Nu måste demokratiska institutioner och politiska partier snabbt byggas upp så att fria och allmänna val kan genomföras. Då minskar också hotet från gammelkommunister, nationalisterna och fascister. Men hotet mot en spirande demokrati i Ryssland finns också i den ekonomiska utvecklingen, med en stor arbetslöshet, med en växande maffia i en hårdhudad marknadskapitalism, med stora och växande sociala problem. Frågan är väl om inte just den växande arbetslösheten och det sociala eländet som nu breder ut sig är de största hoten mot demokratin i Ryssland.

Jag är glad över att situationen i Ryssland i alla fall inte ännu har föranlett

någon upphetsad inrikespolitisk debatt om ökade satsningar på det svenska försvaret. Tvärtom har representanter från de flesta partier faktiskt uttalat att situationen inte innebär ett ökat militärt hot mot Sverige. I ett läge när olika behov måste vägas mot varandra och det ekonomiska utrymmet är begränsat gläder detta mig.

Visst skall det fortfarande finnas ett militärt försvar i Sverige, men vi tror att det kan bantas ordentligt. Pengarna kan i stället användas bättre inom vården och omsorgen. Visst skall sjukvården, äldreomsorgen och barnomsorgen effektiviseras, men vi har faktiskt nått en gräns. Det har blivit tvärtom. Nedskränkningarna har gått för långt. De drabbar sjuka, gamla, barn och arbetslösa på ett omänskligt och oförtjänt sätt. Vad är människovärdet egentligen värt i dag? Det frågar sig många, framför allt de som dagligen står utanför det här huset och protesterar. Svaret får man i dag leta efter i den egna plånboken.

Politik är att vilja, sade Olof Palme en gång. Jag skulle vilja säga att politik är att välja. Det handlar ju om allas våra pengar, om hur de skall användas på bästa sätt. Då är det väl ändå rimligt att man utgår från människors behov.

Statsministern tog upp JAS-projektet senast i regeringsförklaringen i går. Det kommer totalt att kosta 60 miljarder kronor. Om vi nu tvingas välja i en begränsad ekonomi, skall vi då välja JAS-plan för 60 miljarder eller skall vi välja att satsa pengarna på att ge våra arbetslösa arbete och utbildning? För mig är ett sådant val enkelt. Arbete åt alla måste vara det viktigaste.

Vi kan också väga JAS-anslaget mot andra viktiga behov. Vi kan använda pengarna så att vi kan ta tillbaka beslut om kommunala besparingar inom skola och barnomsorg. De kommer ju främst att verkställas genom att man minskar antalet anställda. Detta skulle kosta hälften av vad investeringarna i JAS kostar under ett år. Dessutom skulle det rädda minst 30 000 jobb inom kommunerna – till största delen kvinnojobb. Vi kan också ta bort karensdagen vid sjukskrivning. Det kostar detsamma som tio JAS-plan, enligt beräkningarna i årets budgetproposition. Priset är alltså 4 miljarder.

Ekonomi är egentligen ganska enkelt. Det handlar om att välja, och det är just vad den nuvarande regeringen gör. Den väljer att ge förmögenhetsinnehavare och aktieägare lätnader medan arbetslösa, äldre och sjuka får det sämre. Dessa orättvisor går som en röd – eller blå – tråd genom regeringspolitiken. Man väljer att beskriva problemen på ett sådant sätt att man kan vara säker på att medborgarna skall "köpa" lösningarna. Man framställer det som om vår generella välfärd skulle vara roten till det förhatliga budgetunderskottet. Man framställer det som om vår arbetsrättslagstiftning, själva anställningstryggheten, skulle vara orsaken till den växande arbetslösheten. Men om det nu vore så svårt att avskeda människor med den nuvarande lagstiftningen som ni och Arbetsgivareföreningen säger, hur kommer det sig då att man redan har kunnat avskeda mer än en halv miljon människor, med nuvarande lagstiftning?

Rör inte arbetsrätten, är en paroll och en uppmaning som väldigt många människor reser i dag. Vi har alla fått mängder av namnunderskrifter och protester i brev, kort och skrivelser. Jag tycker att det är en uppmaning som vi bör följa. Jag hoppas att vi får en majoritet i den här kammaren som säger nej till alla försämringar inom arbetsrätten.

Prot. 1993/94:3
6 oktober 1993

*Partiledardebatt
med anledning
av regeringsför-
klaringen*

Just nu genomför den borgerliga regeringen ett systemskifte i Sverige – ett skifte som syftar till att montera ner folkhemmet. Det sker snabbt och med märkligt litet motstånd. Här i den svenska riksdagen, bland oss som har fått förtroendet, borde man faktiskt märka av alla de protester som finns bland människor – bland arga, ledsna, oroade, barn, vuxna och gamla med eller utan arbete. Det finns ett missnöje och en oro i det här landet som måste få komma till uttryck och påverka de beslut som vi skall fatta här under det kommande året. Om allt fler människor känner sig allt mindre företrädade eller representerade och om allt fler människor känner ett växande avstånd mellan det liv de lever och de beslut vi fattar, är det allvarligt. Då har vi förlorat själva själen i samhällsbygget. Själen utgörs av respekten för demokratin. Därför måste vi slå håll på myten om den enda vägens politik och myten om att framtiden är ödesbestämd eller att vi rent av ingenting kan göra som politiker, eftersom marknaden i annat fall kanske reagerar. Och då vet man ju aldrig vad som kan hända.

Det vore väl ändå märkligt om vi här i Sverige skulle låta oss så förslavas av marknadens herravälde att vi inte skulle våga ha en öppen och fri politisk debatt av rädsla för hur marknaden skall reagera. Detta gäller för såväl Socialdemokraternas kongress som för andra.

Vi har inte för mycket av politik och politiska beslut i det här landet utan för litet. Alldeles för många låter sig styras av den diffusa marknadens lagar, när vi i stället behöver använda politiken som det redskap det är när vi vill ha förändringar. I dag måste det till förändringar – positiva, framtidsinriktade förändringar och politiska beslut som vågar ta hänsyn till både människor och miljö. Nu när den borgerliga regeringen talar om behovet av att skära i det offentliga är motivet att vi lever över våra tillgångar. Det säger Assar Lindbeck, det säger Arbetsgivareföreningen och det säger regeringen dagligen.

När Statistiska Centralbyrån, i sin tidning Välfärdsbulletinen, nyligen bad några ekonomer att förklara påståendet "vi lever över våra tillgångar", visade det sig att de avfärdade påståendet. Det är nämligen inte statens utgifter som har exploderat, utan det är statens inkomster som har minskat drastiskt. Man har helt enkelt sett till att sänka skatten på ett sådant sätt att intäkterna har minskat.

Socialdemokraterna och Folkpartiet genomförde en skattereform som gav de högavlönade skattesänkningar och de lågavlönade höjda hyror och höjda avgifter. Sådant kostar på.

Landet är inne i en svår situation. Staten är i dåligt skick, eftersom man sänkt inkomsterna och i stället lånat till utgifterna. Det har pågått en gigantisk omfördelning där staten blivit allt svagare och kapitalet allt starkare. Samtidigt har vi en internationell kris. Företag slår ut varandra medan marknaden krymper – en överproduktionskris.

Till detta kommer att regeringen själv av egen kraft förvärrar budgetunderskottet och arbetslösheten. Man valde att alltför länge stödja den svenska kronan under förra hösten. Man har valt att inte stimulera konsumtion utan i stället att strama åt, vilket är helt fel i en lågkonjunktur. Man har valt att privatisera av ideologiska skäl, inte av ekonomiska. Man har valt att minska

ersättningen till sjuka och arbetslösa med den påföljden att konsumtionen minskar.

Enligt regeringsförklaringen tänker man nu fortsätta på samma orättfärdiga väg. Fackets och de anställdas makt skall minskas genom försvagad anställningstrygghet och avreglering. Många anställda vågar i dag inte ens uttrycka sina åsikter om företagets eller kommunens besparingar, eftersom uppsägning då hotar.

Ett exempel på detta är vad som hände Kjell-Erik Karlsson på Värö Bruk i Halland. Hans fall ligger nu i Arbetsdomstolen. Han fick sparken när han som förtroendevald kommunalpolitiker skrev på ett remissvar som kritiserade företagets miljöförstöring och höga utsläpp. Det här är en farlig tendens i vårt samhälle. Man lägger munkavel på anställda och förtroendevalda. Jag vill gärna höra de övriga partiledarnas syn på den här frågan. Den är ett exempel på en tendens som breder ut sig.

Regeringens väg leder alltså fel, men det finns alternativ. Vi säger att man skall stärka statens ekonomi genom att minska arbetslösheten. Arbetstiden kan sänkas. Sex timmars arbetsdag är faktiskt ett bra redskap mot arbetslöshet och utslagning. Påbörja en miljöomställning. Satsa på miljövänlig produktion, miljövänlig energi och miljövänligt byggande. Det ger också nya jobb.

Politik är att välja och att göra det på ett rättvist sätt som ger oss människor trygghet och tillit inför framtiden. Det är det som saknas i dag.
(Applåder)

Anf. 4 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! I går presenterade regeringen sin tredje regeringsförklaring under denna mandatperiod. Vi visade hur vi steg för steg fullföljer den politik för förändring och förnyelse av Sverige som väljarna gav oss mandat för i valet 1991.

I dag har som sig bör oppositionspartierna fått sin möjlighet att säga att allt är felaktigt, mycket är förfärligt och praktiskt taget allt skulle ha gjorts på något annat sätt. Det är också vad de har sagt. Det är värt att notera att det varken i Ingvar Carlssons, Ian Wachtmeisters eller Gudrun Schymans anförande fanns ett uns av förståelse för att vi befinner oss i en ekonomisk situation där det är nödvändigt att vidta åtgärder som även om de är kortsiktigt impopulära är uttryck för långsiktigt ansvarstagande. Det var populismens och den kortsiktiga popularitetsjaktens höga visa i tre olika versioner som kammaren serverades.

Låt mig säga några ord innan jag går in på att bemöta en del av det som oppositionen har sagt. Jag vill tala om den fråga som vi lyfte fram i regeringsförklaringen i går och som är den enskilt viktigaste frågan just nu, kärnan i regeringens politiska arbete. Det handlar om att skapa nya jobb.

Vi befinner oss i en svår arbetslöshetskris. Den tog sin början kring årsskiftet 1989/1990. Det var då kurvorna vände nedåt under en socialdemokratisk regering. Sedan har de gått nedåt, nedåt och nedåt. Det är först nu som vi börjar ana att vi kanske har nått botten och kanske ser möjligheter att vända detta uppåt.

Vi känner till orsakerna. Det är misstag som ligger långt tillbaka i tiden.

Prot. 1993/94:3
6 oktober 1993

*Partiledardebatt
med anledning
av regeringsför-
klaringen*

De kan inte göras ogjorda. Men nu måste vi ta itu med konsekvenserna. Låt oss inse att de jobb som har försvunnit inte kommer tillbaka. Det gäller rationaliseringar som är gjorda i företag. Det gäller företag som inte klarade konkurrenssituationen på grund av att prisläget var för högt i Sverige under lång tid. Det kan också gälla rationaliseringar som sker nu. Eftersom sjukfrånvaron har minskat har man fått en övertalighet som gör att man hamnar i denna situation.

Därmed måste politiken inriktas på förutsättningar för nya jobb.

Lika viktigt som det är att inse vilken politik som är möjlig är det att inse vilken politik som inte är möjlig för att skapa nya jobb.

För det första: Nationell expansionspolitik av klassiskt keynesianskt socialdemokratiskt märke är icke möjlig. Det går inte för en individ och inte för en nation att lyfta sig själv i håret. Man lyfter inte, men det gör ont i håret. Det gläder mig att det finns tendenser till att denna insikt mycket sakta börjar komma in även i socialdemokratien.

För det andra: Även om oppositionspartierna – socialdemokratien i synnerhet – ägnar sig åt att ständigt bjuda över regeringen när det gäller satsningar på olika delar av arbetsmarknadspolitik, är det ingen långsiktig lösning. Hela svenska folket skall inte ha jobb inom AMS, ALU eller AMU. Arbetsmarknadspolitik är nödvändig, men det är inte den som ger oss de riktiga jobben.

För det tredje: Att expandera den offentliga sysselsättningen – det var detta som skedde under 1980-talet och som förhindrade att arbetslösheten då ökade, men det var också detta som bäddade för många av dagens problem – är inte heller möjligt. Skattetaket är definitivt nått, och vi måste nu gå in för att försöka klara uppgifterna inom den offentliga sektorn inom ramen för ungefärligen de resurser som vi har.

Om de klassiska vägarna, som inte minst Socialdemokraterna har använt, är stängda, vilket vi måste inse, var finns då jobben? Ja, de nya jobben måste tillkomma inom det enskilda näringslivet, i företagen, från industri till tjänstesektor, till service och till allt det som frodas i en ekonomi som befinner sig i utveckling. Det gäller de stora exportföretagen som nu börjar lyfta. Kronan betyder en del, men regeringens politik har varit en förutsättning för att detta skulle vara möjligt. Men det gäller allra främst i de små och medelstora företagen. Denna grundläggande insikt har viktiga konsekvenser för den politik som måste föras.

Stig Malm, sanningsvittne ibland, mannen med dramatiska formuleringar, sade i anslutning till den socialdemokratiska partikongressen att socialdemokratien har misshandlat företagen, i synnerhet småföretagen, under decennier. Det är sant, och det är klart att det är en av anledningarna till att svensk ekonomi i dag står svagare än vad den borde ha gjort. Löntagarfonderna framstår ju som misstagens misstag på denna misslyckade politiska väg att misshandla företagen. Men nu krävs en politik för att förbättra förutsättningarna för framför allt de små och medelstora företagen.

Det som vi emellertid har noterat under de två år som har gått är att varje enskilda förslag som denna regering har lagt fram för att förbättra för företagen och därmed för tillskapandet av nya jobb har socialdemokratien gått emot. Man har inte gått emot det bara litet lätt utan militant med en klass-

kampsagitation som har fått de röda flaggorna att fladdra på de egna mötena, men som säkert har skrämt många som annars kanske med tillförsikt hade sett fram också mot en socialdemokrati med förmåga att tänka om i viktiga frågor. Det som vi nu ser är av allt att döma att man fortsätter på denna väg.

På riksdagens bord kommer under de närmaste månaderna viktiga förslag att ligga som skapar förutsättningar för nya jobb i de små och medelstora företagen. Det gäller egenföretagarna, vilkas skattesituation nu skall jämföras med aktiebolagens. Det hade vi gärna genomfört tidigare. Socialdemokratin krävde att detta skulle skjutas upp därför att man ansåg att det innebar en skattesänkning för kapitalet. Det blev en del av krisöverenskomsten. Vi sköt upp det, och vi genomför det nu. Låt mig säga att jag tror att detta uppskjutande har kostat jobb. Det skall därför bli mycket intressant att se vad socialdemokratin nu säger. Är detta återigen en skattesänkning för kapitalägarna som socialdemokratin skall gå emot med de konsekvenser för jobben som det får?

Avskaffandet av dubbelbeskattningen har föranlett nya agitationsnummer och klasskamp retorik i den högre skalan. Jag har ingenting emot att man beskattar det riskvilliga kapitalet i företagen en gång. Men jag tycker att det är fel att i ett läge där vi behöver fler företag, mer av risktagande och fler jobb att beskatta det två gånger på det sätt som socialdemokratin uppenbarligen vill. Visst är detta – så långt har Ingvar Carlsson rätt – en skattesänkning för kapital. Men finns det någon som tror att vi får fram nya jobb om vi inte får fram kapital? Det handlar om kapital till nya jobb. Den som säger nej till kapitalet, säger i detta fall nej till jobben. Det är detta som socialdemokratin gör.

Låt mig bara, när Socialdemokraterna håller på med denna retorik, påminna om hur det var när de själva – Ingvar Carlsson och Kjell-Olof Feldt, och även Göran Persson var väl med på något hörn redan då, om jag inte missminner mig – satt i regeringsställning. Då var det härliga dagar i Sverige för spekulationskapitalet. Det produktiva kapitalet skrämdes de ur landet med sin politik. Investeringarna flydde landet. Framtidssatsningarna flydde landet. Jobben hamnade utomlands. De skrämdes bort det produktiva kapitalet, men de gynnade spekulationskapitalet. Det var lån. Det var spekulation. Det var yra. Det var dalmatinerhundar och sportbilar på de socialdemokratiska valaffischerna. Spekulationskapitalet gav oss krisen. Vi vill ta fram produktionskapitalet. Det är det som kan ge oss jobben, och det är det som kan ta oss ur krisen.

Samma kortsynthet gäller i fråga om arbetsrätten. Det fanns en stund då både Ingvar Carlsson och Göran Persson antydde att de trots allt skulle kunna tänka sig ändringar i arbetsrätten. Det var ett intryck under intryck av småföretagaropinionen som är alldeles entydig på denna punkt. Men så kom den där dagen som jag tror var en måndag då det kom ett pressmeddelande om att Ingvar Carlsson tillsammans med Stig Malm hade skrivit under ett papper som innebar ett nej till varje diskussion, ett nej till varje förändring och ett nej till varje tanke på att göra det som man själv uppenbarligen hade börjat att våga tänka på. Makten i rörelsen hade talat, och dörren hade därmed stängts för den förnuftiga förändringen och för det förnuftiga samta-

let. Det är nämligen inget tvivel om att modifieringar i arbetsrätten i dag skulle ge oss nya jobb.

I dagens Veckans Affärer kan vi se den senaste statistiken över hur mycket övertiden ökar. Det är ineffektiv tid också för företagen. De är nämligen just nu rädda för att nyanställa. Det finns inget tvivel om att modifieringar i arbetsrätten skulle ge fler nyanställningar och därmed fler nya jobb. Men återigen säger socialdemokratin nej till detta. Därmed är vi de facto i denna situation. Jag vet inte om ni har sett Ströyers dagbok i Dagens Nyheter i dag. Där frågar han vad Socialdemokraternas politik består av. De talar om arbetslösheten, men vad? De talar om att göra satsningar, men vad? De säger bara nej till de åtgärder som kan ta oss ur dessa kriser och framför allt ur arbetslösheten. Skälet finns självfallet i den interna splittring som de har demonstrerat och på papperet som Stig Malm och Ingvar Carlsson har skrivit under.

Vi kommer ihåg rosornas krig under Socialdemokraternas regeringsperiod. Nu har vi även fått uppföljningen i form av memoaternas krig – 492 sidor Feldt mot Andersson och 429 sidor Andersson mot Feldt.

Sedan fick vi partikongressen i Göteborg. Stig Malm, som jag återkommer till då och då, har utnämnt den nya partisymbolen till en krossad tomat. Så fick vi tomaternas tumult – en politik den ena natten och en annan politik den andra natten. Vem blev mer krossad än den som har haft ansvaret för varje kommatecken i den socialdemokratiska ekonomiska politiken intill denna dag? Det blev ingenting kvar av det som man hade talat så mycket om. Jag undrar ibland vad Ingvar Carlsson sade åt Allan Larsson i slutet av kongressen: Kom nu ketchup så går vi.

Bakom detta ligger det allvarliga i att landets största oppositionsparti när det gäller den ekonomiska politiken inte har så mycket annat att komma med än en efterlysning av en ny ekonomisk teori, därför att man uppenbarligen inte har någon egen.

Jag skulle vilja vädja till socialdemokratin: Genomför förnyelsen, kasta klasskamp retoriken, inse att vi behöver satsa på företagen och inse att en politik för nya jobb kräver omtänkande och också ett mått av välvilja gentemot företagsamheten!

Tiden löper snabbt. Jag hade tänkt säga några ord också till Ian Wachtmeister. Det blir relativt kort, så jag ber att få återkomma till honom.

Ian Wachtmeister är mycket indignerad över att olika personer har varit indignerade över Ny demokrati. Jag vill gärna säga att jag inte tillhör dem som säger att allt som Ian Wachtmeister säger a priori är fel. Det säger jag inte om någon företrädare för något politiskt parti. Det ingår i min syn på politiken att vi alla måste kunna lyssna på varandra.

Men min respekt för Ian Wachtmeister skulle öka högst avsevärt om han hade förmåga att då och då ta avstånd från vad som är så uppenbara övertramp, förlöpnings och omdömeslösheter från mer eller mindre ledande företrädare för hans eget parti. Att han avstår från detta med sådan konsekvens kastar utan tvivel, tyvärr, en skugga även över honom själv.

För Ian Wachtmeisters egen skull, en träskarbetare bland andra i det politiska träsket, vill jag säga: Var litet tydligare! Ta avstånd från det som även

en Ian Wachtmeister innerst inne måste inse är omdömeslösheter, förgrovn-
ningar och förlöpningar i den politiska debatten!
(Applåder)

Anf. 5 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Den största utmaning som vi står inför under de kommande åren är naturligtvis att klara ekonomin och arbetslösheten. Den utmaningen ställer – det är jag övertygad om – helt nya krav på oss politiker både när det gäller politiskt nytänkande och när det gäller politisk stil, både på regering och på opposition.

För knappt en vecka sedan skrev Sigfrid Leijonhufvud en krönika i Svenska Dagbladet, där han utvecklade intressanta tankar om risken med överdriven politisk polemik. Han menade att när såväl regering som opposition försöker locka till sig väljare genom att utmåla motståndarnas politik som usel riskerar vi att i första hand skrämman upp investerarna. Leijonhufvuds poäng är att den tillspetsade retorik som vi politiker tror behövs för att vi skall vinna val i själva verket kan medverka till att Sverige förlorar investeringar och därmed tillväxt och nya jobb.

Som exempel på sådan demagogi nämnde Leijonhufvud att Moderaternas partisekreterare Gunnar Hökmark påstått att Socialdemokraternas partikongress "vill återföra Sverige till den politik som ledde oss in i det sena 1980-talets och det tidiga 1990-talets kris", medan Leijonhufvud själv uppfattade kongressen som "ett närmande inte bara till regeringens syn på den ekonomiska politiken utan också till den som företagarna och placerarna förmodas ha".

Jag kände mig, som ni säkert förstår, starkt berörd av Leijonhufvuds resonemang. Som ansvariga politiker måste vi vara beredda att samverka för Sveriges bästa, inte ägna oss åt innehållslös retorik. Med den utgångspunkten har jag ägnat några dagar åt att gå igenom socialdemokratiska riksdagsmotioner en gång till. Det gäller också kongresstal, intervjuer m.m. Jag har uppriktigt försökt att lägga de polemiska glasögonen åt sidan.

Jag har kunnat konstatera att Socialdemokraterna emellanåt visar både insikt och ansvar. Men genomgående sker det med små bokstäver. Det överröstar av ett helt annat och mindre ansvarsfullt budskap framfört med stora ord och grov retorik. Det bidrar till att det skapas illusioner och orealistiska förväntningar hos många väljare samt osäkerhet på marknaderna. Det riskerar att bli en besvärande tvångströja om Socialdemokraterna skulle återkomma i regeringsställning.

Låt mig ge exempel från tre centrala politiska områden.

Fru talman! Socialdemokraterna skapar först och främst illusionen att problemet med statsfinanserna kan klaras utan att det kommer att märkas särskilt mycket för vanligt folk.

Att förväntningarna är sådana avspeglas bl.a. i övertygelsen hos nästan två av tre socialdemokratiska kongressombud att inga besparingar alls behövs i socialförsäkringarna. När Mona Sahlin försökte tala allvar med ombuden konstaterade Aftonbladets Tommy Svensson: "– – – det förefaller inte som om socialdemokratiska kongressombud vill lyssna på sådant. Många

Prot. 1993/94:3
6 oktober 1993

*Partiledardebatt
med anledning
av regeringsför-
klaringen*

känner sig leva i en s-värld där onda ting som budgetunderskott och stats-skuld är borttrollade.”

De här förväntningarna uppkommer just därför att Socialdemokraterna ägnar sig åt det som Ulf Adelsohn en gång kallade för bisatsmoral. De förnekar inte behovet av kärva tag för att klara statsfinanserna, men det nämns först i bisatser sedan de dessförinnan har sagt nej till konkreta förslag. Jag har läst alla de viktigare tal som hölls på SAP-kongressen. Denna karaktäristik gäller allihop.

Även här i riksdagen antyds det visserligen att kärva tag kommer att bli nödvändiga, men samtidigt motsätter sig Socialdemokraterna nästan alla konkreta besparingar. De tvekar inte att bjuda över regeringen, även när regeringen är som mest expansiv när det gäller utgifter, och de är vaga om sina egna alternativ till budgetförstärkningar.

Ingvar Carlssons tal här i dag var inte heller något undantag från detta. Det mest konkreta som sades var att man skulle ha en ny finansiering av sjuk- och arbetsskadeförsäkringen. Det låter ju inte så väldigt hotfullt.

Ingvar Carlsson har t.ex. också i upprepade intervjuer sagt att partiet kan tänka sig att sänka ersättningsnivåerna i socialförsäkringarna. Bl.a. sade han det i en intervju i Veckans Affärer inför kongressen. Men konkret har partiet gått emot förslag till förändringar i arbetsskadeförsäkringen, i delpensionen och i dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen.

Frågan kvarstår: Vilka ersättningsnivåer eller bidrag är det som Ingvar Carlsson tänker på när han gång på gång gör detta uttalande? Är det pensionerna som skall sänkas? Är det ytterligare nedskärningar i sjukförsäkringen som avses? Eller är det familjestödet som han syftar på?

Samtidigt som Socialdemokraterna är vaga när det gäller budgetförstärkning är de desto tydligare när det gäller kortsiktiga stimulansåtgärder och ytterligare utgifter. Trots att den nuvarande regeringen har genomfört större satsningar än någonsin på t.ex. infrastrukturen vill Socialdemokraterna satsa ännu mycket mera, utan att anvisa någon finansiering.

Socialdemokraterna skapar förväntningar som de vet inte kommer att kunna infrias. Det kan i praktiken bli svårt att göra bisatserna till huvudsatser efter ett eventuellt regeringsskifte.

Fru talman! När det gäller den offentliga sektorn försöker Socialdemokraterna skapa illusionen att om de bara kommer till makten så minskar behovet av rationaliseringar.

Birgitta Dahl levererade i sitt kongresstal en kanonad av påståenden om det elände som den illasinnade borgerliga regeringen har åstadkommit – social nedrustning, sämre barnomsorg och skola, uteblivna resurser till utsatta barn, gamla som lämnas utan en trygg omsorg och vård samt utslagning och segregation som breder ut sig. Också i hennes tal kom det så småningom en liten bisats, nämligen att inte heller Socialdemokraterna har resurser att omedelbart återställa detta. Men vem lyssnade så noga på den?

Ingvar Carlsson har själv spätt på förväntningarna genom att hävda att den offentliga sektorn nog måste effektiviseras, men att det kan vänta tills tiderna blir bättre.

Fru talman! Enligt Kommunförbundets beräkningar växer klyftan mellan behov och tillgängliga resurser vid oförändrad produktivitet till motsvarande

8 kr i kommunalskatt någon gång i slutet av 1990-talet. Den klyftan kan inte klaras genom ökade statsbidrag eller höjda kommunalskatter. Effektiviteten måste helt enkelt öka. Socialdemokraterna vet nog det, men de kan inte avhålla sig från att exploatera det missnöje som alltid finns när förändringar skall genomföras.

Det är uppenbart att också det skapar orealistiska förväntningar.

Fru talman! Alla – även socialdemokraterna – tycks i dag vara överens om att 1990-talets jobb huvudsakligen måste komma i näringslivet och då främst i de mindre företagen. Men socialdemokraterna försöker – som Carl Bildt var inne på – skapa illusionen att de här jobben skall kunna komma till stånd utan att man ändrar villkoren för nyföretagande och småföretag, i varje fall inte på för facket känsliga punkter.

Socialdemokraternas politik har historiskt sett varit helt misslyckad när det gäller de mindre företagen. Pontus Braunerhielm på Industrins Utredningsinstitut har i en färsk studie konstaterat att det i vart fall sedan 1970-talet har funnits en internationell trend mot ökad betydelse i ekonomin för mindre tillverkningsföretag. Sverige är ett av få undantag från denna trend. I Sverige har i själva verket nyetableringarna i tillverkningsindustrin minskat praktiskt taget kontinuerligt sedan 70 år tillbaka. Detta är resultatet av att socialdemokraterna – som Göran Persson uttryckte det i en intervju i *Veckans Affärer* i våras – har haft en litet njugg inställning till småföretagen.

Då och då har det tyckts som om socialdemokraterna skulle vara på väg att tänka om. Den småföretagarriksdag som nyligen arrangerades här i Stockholm kan ses som ett tecken i tiden. Men när småföretagarnas intressen kommer på kollisionkurs med fackets är det fortfarande självklart för socialdemokraterna på vems sida de står.

På en presskonferens den 26 augusti, i anslutning till småföretagarriksdagen, konstaterade Göran Persson: "Arbetsrätten är skapad för stora företag. Den fungerar mindre bra för företag med 3–4 anställda – –." Han förklarade också att han kunde tänka sig förändringar med inriktning på de små företagen. Det gällde bl.a., vilket han exemplifierade med, turordningsreglerna och rätten till provanställning.

Några dagar senare meddelade han – uppenbarligen efter starka protester från LO – att socialdemokraterna inte ville ha några som helst ingrepp i lagstiftningen. Eventuella förändringar borde göras kollektivavtalsvägen. Detta är bara ett exempel. Som Carl Bildt nämnde har socialdemokraterna gått emot och tycks gå emot fortsatta förslag från regeringen på det här området.

Fru talman! Det är möjligt att socialdemokraterna i sitt tänkande har närmast sig regeringen. Men så länge ansvarskänslan är instoppad i bisatser eller överges när facket kräver sitt hjälper det föga. De förväntningar som man medvetet skapar ligger långt från den politik som Sverige behöver och måste därför kritiseras.

Jag tillhör som bekant dem som tror att Sverige skulle må bra av en bredare politisk samverkan. Men skall en sådan vara möjlig krävs det en samsyn på hur politiken skall utformas, och det kräver en beredskap att förklara även det svåra för väljarna.

Jag är övertygad om att den politik som skall föra Sverige ur krisen bl.a.

Prot. 1993/94:3
6 oktober 1993

*Partiledardebatt
med anledning
av regeringsför-
klaringen*

måste innehålla en trovärdig plan för att sanera statsfinanserna, en vilja att förnya den offentliga sektorn och väsentligt förbättrade villkor för de mindre företagen. På den punkten kan jag också meddela Ingvar Carlsson att statsministern och vice statsministern är helt överens. Jag kan försäkra att vi liberaler inte kommer att vika från vårt ansvar för att få ordning på ekonomin och återföra Sverige till full sysselsättning.
(Applåder)

Anf. 6 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Låt mig inledningsvis börja i en annan ände än den debatten hittills har förts i. De senaste åren, och de senaste veckorna, har vi i blyxtbelysning fått se vilket samhällsmoras som diktaturer i upplösning lämnar efter sig, tydligare åskådliggjort än någon gång efter andra världskriget. Människor och natur har förötts. Människovärdet fortsätter att förtrampas långt efter det att diktaturerna har fallit. Gamla oförrätter och etniska motsättningar kommer upp till ytan.

Att erövra människovärdet åter, att bygga demokratin, tar tid. De av diktaturen deformerade människorna kan inte snabbt bli demokrater. Det är en viktig påminnelse också för oss. Demokratin som styrelseform måste ständigt erövrats och försvaras i varje ny generation.

Alla människors lika rätt och värde är inte självklara ens för alla här i Sverige. När omvärldens konvulsioner når våra egna gränser testas vi. Eftersom vi inte kan göra allt för alla krävs en omorientering av politiken. Mer måste göras i internationell samverkan, av internationell solidaritet i nationella kris- och krigsområden. Så måste vi motverka en ohanterlig situation här hemma, när flyktingströmmarna väller fram. Sveriges flyktingpolitik måste vara både generös och kontrollerad. Detta har sin grund i en förändrad verklighet, inte i förändrade värderingar.

Vår solidaritet har aldrig varit begränsad till fattiga fjärran länder och folk i tredje världen. Katastrofer är katastrofer varhelst de äger rum. Det är heller ingen förändring av vår utrikes- och säkerhetspolitiska hållning att sända väpnad trupp på FN-uppdrag i vår egen världsdel. Det är direkt vilseledande att göra det till ett avsteg från vår traditionella och aktiva säkerhetspolitik.

Enligt Centerns uppfattning gäller alltför "alliansfrihet i fred syftande till neutralitet i krig" när vi själva riskerar att bli indragna i en militär konflikt. Denna hållning är ingen hämsko på medverkan i fredsbevarande operationer i FN:s regi. Denna aktiva utrikes- och säkerhetspolitik är heller inget skäl för att nedvärdera alliansfrihetens värde, tvärtom.

Lika uppenbar är slutsatsen att det krävs mer av internationellt samarbete mellan folk och stater. Det är så freden kan stärkas och demokratin utvecklas, resurserna fördelas rättvisare och globala miljöproblem angripas. I det sammanhanget är Jacques Delors tankegångar kring en breddning av den europeiska gemenskapen välkomna.

Ökat internationellt samarbete minskar inte vårt ansvar för våra nationella angelägenheter. Men det ökar våra möjligheter att hantera internationella problem tillsammans med andra stater. Vårt nationella ansvar är bl.a. att motverka sådan misshushållning att detta i sig leder till svaghet och ökat

internationellt beroende. Den lektion vi fått efter valutaavregleringen är ett bra exempel.

Ekonomiska obalanser straffar sig omedelbart i en värld med blixtnabba kapitalströmmar. Genom att inte rätta mun efter matsäcken här hemma skickar vi med berätt mod i väg kapital som intjänats här till investeringar i andra länder. Det minskar jobben här hemma. Att göra sig långsiktigt beroende av internationella långgivare innebär export av nationellt självbestämmande. Ekonomisk balans är därför det främsta värdet mot det internationella kapitalets härjningar och det nationella kapitalets bristande lojalitet mot den egna nationen.

Därför tvingas vi också vidta åtgärder som attraherar kapitalet, trots att detta inte är särskilt smakligt från fördelningspolitisk rättvisesynpunkt. Det vore bra om socialdemokraterna någon gång erkände detta problem. Det var ju ni som "drog tappen ur tunnan" när valutaregleringen avskaffades. För att klara av att hålla de konkurrensutsatta jobben kvar i Sverige krävs nämligen denna insikt.

Dessutom gäller det att i rådande arbetsmarknadspolitiska läge begränsa följderna av arbetslösheten, grundad i 80-talspolitiken med sitt släptåg av obalanser samt på grund av den internationella lågkonjunkturen.

Den allmänna obligatoriska arbetslöshetsförsäkring som vi nu arbetar fram är en 20 år gammal centeridé. Det var Thorbjörn Fälldin som först tog fram förslaget i en statlig utredning. Alla som tillhör arbetsmarknaden skall vara med. Egna avgifter och arbetsgivaravgifter skall motsvaras av förmåner. Men underskottet i arbetsmarknadsfonden måste täckas framöver. Det är *allas* vår skyldighet att bidra till detta.

Så sent som i går kom positiva besked om industrins läge från Konjunkturinstitutet. Det är väl det som Ingvar Carlsson aviserade som ljuspunkter. Tjänsteföretagen bedömer att botten är nådd och att det nu börjar gå uppåt, småföretagen i Stockholmsområdet ser positivt på framtiden – detta som aktuella exempel.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder, och ännu fler kommer, för att förbättra för företagandet, med sänkta skatter, främst för de mindre företagen och egenföretagarna. Det är nämligen så att ett decentraliserat näringsliv är starkt.

Förenklningar i arbetsrätten kommer. För Centern är det självklart att regeringen satsar rekordbelopp på utbildning, ungdomspraktik, tillfälliga jobb och ALU-åtgärder så länge det behövs innan den ordinarie arbetsmarknaden har frisknat till, liksom miljarder i vägar och järnvägar.

Barn och ungdom är vår framtid. Därför är familjepolitiken så viktig. Barnfamiljerna får nu ökade möjligheter att välja barnomsorg när vårdnadsbidraget förverkligas. Det sker 30 år efter det att det första förslaget från Centerpartiet väcktes i den frågan. Då behandlas alla barn antligen lika av samhället. Makten decentraliseras till familjerna.

Centern har framgångsrikt lyckats få gehör för olika skattenivåer för olika varor och tjänster i mervärdesskattesystemet. Det är lätt att glömma hur stark blockeringen var i fråga om en absolut enhetlig mervärdesskatt. Det livsnödvändiga skall beskattas mindre än annan konsumtion. Det är fördel-

Prot. 1993/94:3
6 oktober 1993

*Partiledardebatt
med anledning
av regeringsför-
klaringen*

ningspolitiskt rättvist. Därför har vi medverkat till att sänka skatten på inte minst maten och persontransporterna.

Miljön handlar om överlevnad. Ansvaret för vad vi själva gör måste vi själva bära. Miljöskulden får inte öka. Löntagarfonderna avskaffas, vilket bereder väg för en storsatsning på miljöforskning under minst en 10-årsperiod. Miljöskatter har höjts. Miljöfaran bly är på väg ut, försäljningen av blyad bensin minskar drastiskt. Bara genom de åtgärder som vidtogs av riksdagen för inte så länge sedan har den blyade bensinen som andel av totalen minskat från 20 % vid årsskiftet till 7 % i dag. Det visar hur effektiva ekonomiska styrmedel kan vara. Det här borde ha gjorts för mycket länge sedan. Barnen i storstäderna – alla de som så att säga finns i avgasrörsnivå – kan därmed leva tryggare.

Kretsloppsidéerna får genomslag – systemskiftet har påbörjats. Jag vill särskilt betona hur viktigt det är att vi fortsätter arbetet med att få in mer av det förnybara i alla våra system. Där har jordbruket en viktig roll som producent av både mat av hög kvalitet och förnybara energiråvaror samt som garant för öppna landskap.

Centern ger svenska folket klart besked: Vi skall medverka till att denna generation betalar notan för överuttag av resurser, ekonomiska och ekologiska. Det är bedrägeri mot framtiden, mot dagens unga, att ge sken av att det finns en politik som inget kostar, som inte drabbar någon och som löser alla problem. Folkets dom över den som torgför det falska budskapet kommer att bli hård.

För Centerpartiet är det självklart att ta ansvar i en besvärlig situation. Det gäller ekonomin och jobben, det gäller miljön och människors trygghet i vardagen.

Det krävs rättvisa och solidaritet när statens finanser saneras. Grundtrygghet är ledstjärnan – grundtrygghet förenar behovet av förnyelse med generell välfärd. Grundtryggheten skall omfatta alla. Inte minst vår äldre generation har rätt till trygghet; ekonomiskt genom höjd grundpension, i vård och i omsorg. Centern medverkade aktivt till att mer resurser tilldelas kommunerna – 4,2 miljarder för 1994 i samband med att skattetaket hävs.

Alla borde inse att det goda samhället inte skapas vare sig genom en nedrustning av välfärdsstaten eller genom en återgång till det gamla, med nya lån till nya utgifter.

Valet 1994 blir ett val för hela 90-talet. Det blir ett val mellan en politik för framtiden, med uthållig tillväxt för uthålliga jobb, för ett kretsloppssamhälle med miljöansvar, för generell välfärd med grundtrygghet för alla och för decentralisering och utveckling i hela Sverige. Det blir ett val mellan den politiken och en politik som saknar dessa viktiga utgångspunkter.

(Applåder)

Anf. 7 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! I politiken har vi ibland en tendens att stänga världen ute, precis som vi har en benägenhet att stänga ute de frågor som inte har med ekonomi och materiella ting att göra. Werner Aspenström har tolkat det i en liten kort dikt om en mätarlarv:

Jag sträcker mig ut från mitt körsbärsblad
och spanar mot evigheten.
Evigheten är alldeles för stor idag,
alldeles för blå och tusenmila.
Jag tror jag stannar på mitt körsbärsblad
och mäter upp mitt gröna körsbärsblad.

Prot. 1993/94:3
6 oktober 1993

*Partiledardebatt
med anledning
av regeringsför-
klaringen*

De dramatiska händelserna i Moskva har nu plötsligt som en blick påmint oss om att världen utanför vårt körsbärsblad, vårt Sverige, liksom värdena bortom ekonomin är en realitet.

Är det inte så att vi gärna inbillar oss att alla våra problem kan lösas inom Sverige, inom våra kommuner och landsting? Dessutom bygger vi politiker ibland vidare på den här bilden. Vi ger intrycket av att allt som händer i Sverige är resultatet av vad regeringen har lyckats eller misslyckats med.

Vi har en djup kris i Sverige. De yttringar av denna kris som oftast diskuteras är de ekonomiska. Och ekonomin skall självfallet verkligen inte negligeras, vi måste med all kraft fortsätta att sanera ekonomin. Men jag har många gånger tidigare pekat på att vi också måste se djupare på krisens orsaker.

I den här debatten kan man ställa ett grundkrav på hederlighet, tycker jag, och det är att erkänna att i synnerhet vår ekonomi och vår arbetsmarknad är starkt påverkade av det som händer utanför våra gränser. Nästan alla de problem som vi har i Sverige i dag är – vida mer än under tidigare decennier och sekler – speglingar eller förgreningar av det som sker inom EG, samt i Ryssland, USA, Sydostasien och u-världen.

Utöver att vi erkänner att kriserna har ett internationellt rotsystem, måste vi upptäcka också den moraliska sidan av kriserna.

Nyligen träffade jag i Israel den superbegåvade matematikern och datavetenskapsmannen Natan Sharansky. Han är verkligen utöver sin vetenskaps-teoretiska storhet en av portalfigurerna i kampen för mänskliga rättigheter.

Sharansky var den förste av de dissidenter som president Gorbatsjov beslöt utvisa efter det att han kommit till makten 1986. Innan Sharansky sattes i fängelse på grund av sitt regimmotstånd, upplevde han sig själv som en "vanlig", sekulariserad sovjetmedborgare. Han trodde att man genom vetenskapliga och rationella argument kunde bekämpa sovjetsystemet och KGB. Under nio långa fängelseår lärde han sig att han hade fel. Det var de moraliska argumenten som visade sig mest livskraftiga. Det gick inte att bekämpa KGB med enbart förnuftsmässiga argument!

Att marknadsekonomin skall ersätta planekonomin tycks de flesta numera vara överens om. Men vilket moraliskt system, vilken grundetik skall ersätta den förljugna statskapitalistiska dubbelmoralen och retoriken och förtrampandet av människors värde och personliga värdighet?

I Sverige har vi sedan länge en stabil demokrati. Och vi har i århundraden haft rötterna i föreställningar präglade av kristendom och humanism. Sverige har inte behövt uppleva en sådan kollektiv våldtäkt som den som drabbat folken i östblocket, inte heller den som nazismen och fascismen stod för i Europas mitt. Men vi har ändå börjat upptäcka att det finns moraliska sidor av vår kris. På den socialdemokratiska partikongressen nämndes den uppluckring av samhällsmoralen som skett det senaste decenniet. Det påpeka-

des att det inte bara handlar om direktörernas bristande moral. Jag citerar: "Det handlar om ett samhällsklimat som gjort detta – om inte normalt – så dock accepterat i alldeles för vida kretsar."

Den viktiga frågan är, menar jag: Hur växte detta samhällsklimat fram?

Tankarna bakom välfärdssamhället var goda. Tillsammans skulle vi skapa ett värdigt liv för varje människa. Men vi fick allt fler system, alltmer oöverblickbara. Välfärdssystemen skulle fördela tryggheten mellan människor, göra människor alltmer oberoende. Men en bieffekt blev också isolering, anonymitet och ensamhet, murar mellan människor.

Nu för tiden talas det alltmer om kundval när det gäller den service som i första hand kommunerna skall ge medborgarna. Det kan i många sammanhang vara bra att betrakta mötet mellan människor och myndigheter och samhällsinstitutioner som mötet mellan kund och säljare. Men vi får inte glömma vårt ansvar som medborgare. Förhållandet mellan människor i ett samhälle är något vida mer än en "köp-och-sälj-marknad". Det gäller respekten för varje individs värde. Det gäller också andra sätt att visa sin medborgaranda än genom skattebetalning.

Jag håller med journalisten och författaren Göran Rosenberg när han skriver så här: "I kundvalsmodellen utbjuds olika varianter och prisklasser av gräddbakelser. I en demokrati måste man ibland kunna utbjuda dikesgrävning. Det senare förutsätter medborgare, inte kunder".

Jag tror att allt fler nu inser att de statliga eller kommunala gräddbakelsernas tid är förbi. Vi måste bjuda ut också dikesgrävning. Alla får ta större ansvar för sin fritid och för sin bostad och får acceptera höjda avgifter i olika försäkringssystem.

Huvudproblemet är att de flesta av oss pekar ut *vilket* dike vi vill ha grävt, men anser att andra skall gräva. Somliga pekar ut dem som tjänar mer än man själv gör som lämpliga att göra uppoffringarna. Andra pekar ut dem som man tycker utnyttjar välfärdssystemen och tycker att de skall gräva litet mer, söka litet fler jobb, vara sjuka litet mindre osv. Det här blir ofta ytliga och hjärtlösa analyser. Sanningen är att alla i vårt land måste vara med och lösa krisen.

Det talas nu och då om att regering och kommuner skall utfärda ett välfärdskontrakt över våra rättigheter som medborgare. Jag menar att vi nog också måste fundera över de skyldigheter som vi har, den ömsesidiga moralen.

Inget av de stora problem som Sverige har eller står inför kan lösas utan ett medborgerligt, personligt engagemang – det är min djupa övertygelse.

Vi är alla överens om att arbetslösheten är den absolut allvarligaste konsekvensen av den ekonomiska krisen. Men jag tror att vi måste inse att det inte finns en enda stor lösning, där staten plötsligt kan ge alla ett jobb. Det fordras mängder av såväl statliga som lokala och individuella initiativ. En del av detta är att vi bakom arbetslöshetstalen måste se varje människa, varje individ med sitt behov av värdighet.

Regeringen har odiskutabelt vidtagit och föreslagit många olika åtgärder för att minska arbetslösheten. Det handlar om att underlätta för små och medelstora företag att anställa fler. Det handlar om utbildning, kompetensutveckling och andra arbetsmarknadspolitiska insatser som vi här redan har

hört mycket om. Som ni vet har vi kristdemokrater bl.a. kommit med förslag om en särskild ungdomsskattesedel för arbetslösa ungdomar. Det skulle kunna ge tusentals ungdomar arbete inom den privata tjänstesektorn. Det rör sig om arbeten som en del inte kallar för riktiga, men som ändå kan vara bra till en början – hellre detta än ingenting alls.

Jag tror faktiskt att det också skulle kunna gå att få fram fler platser vid högskolorna. Varför inte anställa lärare från engelsktalande och tysktalande länder liksom pensionerade universitetslärare i stället för att ständigt låta oss höra att det saknas kompetenta lärare? Vi kan då ge ungdomarna gratis språkskjuts ut i världen genom att utbildningen sker direkt på EG- och världsspråk. Efter att ha frågat en del högskolor vågar jag påstå att vi på det här sättet skulle kunna ge åtminstone 2 000 ungdomar om året högskoleutbildning.

Fru talman! Låt mig avsluta med att återknyta till vårt begränsade perspektiv, som jag nämnde om i början. Min statssekreterare Alf Samuelsson träffade för en tid sedan Etiopiens planeringsminister i samband med biståndsförhandlingar. Han fick då framföra att Sverige måste sänka biståndet, eftersom vi har en ekonomisk kris. Den etiopiske ministern sade då med en försiktig ironi att han skulle vara glad om Etiopien fick överta Sveriges kris.

Fru talman! Låt oss gemensamt lösa kriserna, medvetna om att vi lever i en odelbar värld och om att utan medborgare fungerar inte demokratin.
(Applåder)

Anf. 8 INGVAR CARLSSON (s):

Fru talman! Ian Wachtmeister sade från talarstolen att facket ledning inte representerar medlemmarna. Det är faktiskt inte greve Wachtmeister som avgör den saken. Det avgör medlemmarna själva. Jag tror inte att greve Wachtmeister har varit särskilt nära ett medlemskap i en facklig organisation.

Jag skulle gärna ha replikerat direkt på statsministerns anförande, men Carl Bildt har ju skaffat sig tre politiska livvakter: Bengt Westerberg, Alf Svensson och Olof Johansson. Syftet med detta är väl att skydda Carl Bildt från direkt konfrontation. Efter att ha lyssnat på Carl Bildts anförande här i kammaren, som innehöll förolämpande angrepp på Socialdemokraterna, förstår jag att Carl Bildt inte önskar några direkta repliker.

Mot bakgrund av det anförande som Carl Bildt höll här i dag ställer jag mig ändå frågan hur han kan inbjuda Socialdemokraterna till samarbete. Den frågan ställde en borgerlig ledarskribent i morse, och jag kan bara upprepa den: Hur kan Carl Bildt ena dagen inbjuda till samarbete med Socialdemokraterna och sedan hålla ett sådant anförande som han här tidigare höll?

Enligt krisöverenskommelsen skulle vi lösa det här med arbetsrätten i förtroendefull anda. Vad hände? Jo, ni kom med ett pressmeddelande från Harpsund, där ni spikade hur det hela skulle gå till. Stig Malms och mitt pressmeddelande, nr 2, kom som ett svar på detta. Jag skäms inte för att det åtminstone finns ett parti här i landet som ställer upp för löntagarna i denna oerhört viktiga fråga om makten.

Bengt Westerberg, jag tror inte att Göran Persson får något problem med

sina uttalanden. Men med Bengt Westerbergs tal på TCO-kongressen blir det nog mera problematiskt med hänsyn till den politik som regeringen lägger fast.

Om ni i regeringen inbillar er att ni med hjälp av ingreppen i arbetsrätten skall komma till rätta med arbetslösheten i det här landet, befinner ni er väldigt långt från verkligheten och de arbetslösa väldigt långt från ett arbete.

Sedan vill jag ta upp det som ändå är huvudfrågan här i dag, nämligen frågan om fördelningen, om rättvisan i det svenska samhället och om vem som skall bära bördorna. Här har löntagare, arbetslösa, sjuka och pensionärer drabbats av allvarliga försämringar. Men det finns en grupp som har fått den ena lättnaden efter den andra. Man har fått sänkt arvsskatt och gåvoskatt, sänkt förmögenhetsskatt, sänkt skatt på aktievinster, sänkt skatt på privat pensionssparande samt sänkt skatt på värdepappersfonder och kapitalförsäkringar. Men hela denna långa rad av lättnader har ju inte lett till ökad tillväxt. Varför? Jo, därför att problemet är inte att aktieägarna här i landet har det för dåligt, utan problemet är att den borgerliga politiken har strypt efterfrågan. Det har inte varit för få skattesänkningar för företagen, utan det har varit för få kunder. Det är det som är problemet.

Och, Carl Bildt, under det 80-tal som ni beskärmar er över ökade industriinvesteringarna här i landet med 40 %. Det var faktiskt helt andra skäl som gjorde att ekonomin sedan spårade ur, bl.a. att ni var pådrivande när det gällde avreglering av kapitalmarknaden.

Regeringen försöker nu att påtvinga Sverige den politik som misslyckades i USA och Storbritannien under 80-talet. Det sitter representanter för aktieägarna i regeringen. En enda ledamots aktier har sedan 1991 ökat i värde med 16 miljoner kronor. Det kan inte vara där problemet ligger. Nu tänker regeringen sänka skatten på aktieutdelningar från 30 % till 0 % och på aktievinster från 25 % till 12,5 %. Detta kallar Dagens Industri i dag för guldregnet över aktieägarna. Man har räknat ut att under nästa år innebär slopandet av utdelningsskatten 257 miljoner kronor för nuvarande Procordiaaktieägare. Vidare innebär det 226 miljoner kronor för Aseas aktieägare, 218 miljoner kronor för Astras aktieägare, 198 miljoner kronor för Ericssons aktieägare och 185 miljoner kronor för Electrolux aktieägare.

Kort sagt, staten bjuder på en 33-procentig generell utdelningshöjning samtidigt som vi inte har råd att ta hand om gamla och sjuka. Kan ni inte förstå att människor frågar sig vad det är för politik som nu förs i det här landet?

I dagens morgoneko fick vi av Bo Lundgren reda på att man av avsatta medel i företagen nu skall få lämna ut 30 000 miljoner kronor som med de nya reglerna kommer att kunna gå med nollbeskattning till aktieägarna. Detta är inte rimligt. Jag förstår att Moderaterna och Nydemokraterna hälsar detta med tillfredsställelse, men kds, Folkpartiet och Centern måste väl ändå reagera mot detta. Detta är ett Sverige som i vart fall inte jag känner igen.

Fru talman! Sedan hade jag också tänkt att tala om ett inlägg i Svenska Dagbladet. Detta räcker nu inte min tid till. Jag vill bara säga att jag som oppositionsledare är beredd att ta mitt ansvar. Min läggning är inte att i onödan söka strid, men jag måste tyvärr konstatera att upptakten till detta riks-

dagsår, om man önskar nationell samling, inte har varit särskilt framgångsrik. Jag tycker faktiskt att landets statsminister i det avseendet måste ta på sig ett mycket stort ansvar.
(Applåder)

Anf. 9 IAN WACHTMEISTER (nyd):

Fru talman! Jag sade förut att jag skulle återkomma med en del konkreta frågor när det gäller flyktingpolitiken, och jag skall nu göra det.

Regeringen sägs ta nya tag för att öppna möjligheterna till tillfälliga uppehållstillstånd, läste jag någonstans. Detta skulle vara orsaken till att man plötsligt gav 40 000 bosnier permanenta uppehållstillstånd. Är detta verkligen sant? Det var alltså i brist på möjligheter att ge dem tillfälliga som man gav dem permanenta uppehållstillstånd. Jag vill ha ett svar på frågan om detta är sant. Det vill jag verkligen veta, liksom vad anledningen var till att regeringen fattade detta beslut ett par veckor efter det att denna riksdag hade upplösts i våras. Fanns det någon som helst anledning att komma smygande med detta då och göra det till *fait accompli*? Jag vill också ha en ärlig redovisning för vad detta kostar, enligt regeringens egen uppfattning.

Till min häpnad läste jag i en tidning att statsministern trodde att det i Sverige fanns maximalt fem flyktinggetton. Herr statsminister, det finns massor av fler, och ännu fler kommer det att bli, tack vare er politik. Det är det som är det elaka i den här situationen. Detta har skett helt i onödan. Vi är faktiskt inte omgivna av länder från vilka det strömmar in folk i Sverige, utan det kommer långväga flyktingar hit för att vi har sänt ut signaler om en orealistisk flyktingpolitik som regeringens ansvariga tror är god. Men den är inte god. Den är dum till att börja med. Vidare är den farlig, och den påverkar Sverige i generationer framöver.

Man talar i regeringsförklaringen om kristen etik och allt vad vi skall ha, men man importerar ju en annan etik. Det här är ett politiskt dubbelspel. Jag vill påpeka att om man skall vara god och vill hjälpa människor, går det hemskt bra att göra det via FN. Men FN fick inga pengar alls. Deras verksamhet, som hjälper flyktingar direkt i närområdet, kostar mindre än 1 000 kronor om året. Vi betalar mer än hundra gånger så mycket för att ta hit folk i stället. Detta är stora problem och stora frågor. Varför skall vi inte nu byta politik i stället för att så att säga byta folk i Sverige?

Även om mycket är för sent att göra, finns det konkreta saker man kan göra. Man kan ompröva de permanenta uppehållstillstånden och göra dem tillfälliga. Man kan se till att folk som kommer hit verkligen ges chansen att assimileras, så att de inte hamnar i sådana getton som vi kan se överallt i Sverige – jag har sett många när jag har rest runt i sommar – och att lära folk att ta seden dit de kommer.

Hemspråksundervisning – hur kan vi ens hålla på med sådana dumheter i dag, om vi verkligen vill se till att folk kommer in i vårt land? Det är ju att hålla dem så att säga utanför. Sedan måste vi arbeta konstruktivt för att flyktingarna skall kunna återvända till sina länder. Om vi var tvungna att fly härifrån, skulle vi då inte tycka om att folk hjälpte oss att komma tillbaka till vårt land? Är det något inhumant i detta?

Politiken måste ju ändras så att ni inte nästa gång det kommer en hel kara-

Prot. 1993/94:3
6 oktober 1993

*Partiledardebatt
med anledning
av regeringsför-
klaringen*

van av bussar står där och kliar er i huvudet och säger: Oj då, kommer det in nya ekonomiska flyktingar! Det var värst. Nu måste vi tänka i tre eller tolv månader innan vi gör någonting åt det.

Detta är väldigt viktiga frågor. Det är märkligt att det år 1993 på något sätt är farligt att tala om svenska traditioner, att tala om Sveriges flagga och om nationalsången, och att vi 1993 måste påpeka att det är dags för svenska politiker att agera i Sveriges intresse. Detta tycker jag är bedrövligt liksom att svenska politiker inte tycks förstå hur folk har det ute i flyktingförläggningarnas land, och att man skall redovisa vad detta kostar. Det är ju helt fantastiskt att man inte gör det!

Låt mig sedan återkomma till Ingvar Carlsson. Han hade hittat någon rad – det var om något fel på en toalett – i en bok som jag skrev för fem år sedan. Det är bra, Carlsson. Ena gången hittar han några rader i Länstidningen i Östersund, andra gången i en bok. Frågan handlade här om handikapp. Vi nydemokrater tycker klart och entydigt att de gemensamma resurserna i Sverige skall användas till att hjälpa dem som inte kan hjälpa sig själva – ett högt skyddsnät är ett tecken på ett civiliserat land. Var det ett klart besked på den frågan? Däremot tycker vi inte att man skall ge hjälp till rika barnfamiljer osv. som vi är oerhört generösa mot.

Vidare talade Ingvar Carlsson om hur bra företagandet är. Men samtidigt kan han inte medverka i det enda som skulle hjälpa företagandet, nämligen skattesänkningar och en vettig arbetsrätt och exempelvis de förslag i den motion vi nydemokrater lade fram om ROT-sektorn, alltså om vatten- och avloppssystemen i Sverige. I ryggmärgen är Ingvar Carlsson en socialist. Detta tycker jag verkar bli mycket allvarligt framöver, om han nu skall behålla de popularitetssiffror som Socialdemokraterna tycks ha.

Jag vill till Ingvar Carlsson och Gudrun Schyman säga att de anställdas makt icke är samma sak som fackets makt. Facket har för stor makt med tanke på att det nu är år 1993.

Jag vill också rikta en del kommentarer till statsministern. Det är väldigt dåligt att säga att bara statsministern och regeringen är långsiktiga och att alla andra bara är populisterna. Jag vill påstå att vi nydemokrater är tuffare och mer verklighetsanknutna. Vi är beredda på hårdare tag än vad regeringen är när det gäller ekonomisk politik med nödvändiga och möjliga besparingar, flyktingpolitik samt ungdoms- och arbetsmarknadspolitik, för att nämna några områden.

Jag ber att få tacka farbror Carl för de visdomsord som jag fick förut. Varje gång jag tänker uttala mig skall jag komma ihåg: Ring Calle först! Det är så trevligt att få råd ifrån unga personer om hur man skall göra. Men jag skulle vilja ge ett råd till Carl Bildt i min tur för att återgälda detta, nämligen att Carl Bildt inte skall delegera frågorna om ekonomi till Wibble och Dennis och frågorna om flyktingpolitiken till Westerberg och Friggebo, därför att det är två mycket stora frågor. Är man ledare för en regering, skall man ägna mycket stor del av tiden åt detta, även om man tycker att säkerhetspolitik, Europa och JAS är roligare.

(Applåder)

Fru talman! Jag förstår att Ian Wachtmeister inte tycker att de anställdas makt är detsamma som fackföreningens makt. Det bevisar återigen att vi har olika syn på demokrati. Han tycker uppenbarligen inte heller att medlemmarna i Ny demokrati skall ha någon makt, utan den makt som finns där är hans egen, och den tänker han utöva diktatoriskt. Vi ser också resultaten av detta. Jag är glad över att hans parti minskar, men det kunde ha skett på ett mera hedervärdigt sätt.

*Partiledardebatt
med anledning
av regeringsför-
klaringen*

Carl Bildt tog upp frågan om var jobben finns. Det är naturligtvis den fråga som vi skall ställa oss, eftersom arbetslösheten är det viktigaste problemet. Jag tycker att en lämplig följdfråga är: Var finns behoven? För det är väl där som vi hittar de nya jobben. Vi måste sluta att se bakåt och att leta efter jobben i det gamla samhälle som vi inte längre har och som var uppbyggt på en industriproduktion som inte är likadan som tidigare. Teknikens landvinningar gör att vi inte längre kommer att ha lika många anställda inom de traditionella industrigrenarna.

Vi måste fråga oss: Var finns behoven i dag? Vi har t.ex. i demokratisk ordning beslutat om kärnkraftens avskaffande. Vi har därför behov av att bygga ut nya, alternativa energisystem, väl differentierade och väl utbyggda på olika håll i landet: vindkraft där det blåser bra, solkraft och biobränslen där det är lämpligt. Vi skall använda jordbruket som energiförsörjare, och vi skall utnyttja de energiresurser inom skogsbruket som i dag inte tas till vara.

I detta ligger en mängd nya framtidsinriktade arbeten, väl fördelade över landet. Vi kan kalla det miljöomställning, och denna ger många nya och bra jobb. Vi kan också säga, vilket vore klädsamt, att vi skall uppfylla de åtaganden som Sverige har gjort genom de olika deklarationerna vid den stora miljökonferensen i Rio de Janeiro, bl.a. klimatkonventioner. Vi lovade att bygga upp en infrastruktur som gör att vi inte ökar utsläppen som ytterligare spår på växthuseffekten och gör ytterligare hål i ozonskiktet.

Där har vi många nya, framtidsinriktade och positiva jobb. Det innebär nej till Öresundsbron och till Dennispaket och andra idiotiska leder. Det innebär, Carl Bildt och ni andra i regeringen, att i verklig mening bygga upp en infrastruktur som ger en hållbar utveckling. Där finns de nya jobben.

Vi har ökande behov inom vård och omsorg. Vi måste, om vi inte skall införa ättestupan, satsa på äldreomsorgen, av det skälet att det i dag finns fler gamla människor som behöver kvalificerad vård och omsorg. Det behöver alltså föras in arbetskraft och kunskaper på de områdena.

Vi behöver utveckla ny, framtidsinriktad teknik. Vi behöver satsa på utbildning och forskning som innebär ökade kunskaper och bidrar till logiskt tänkande och problemlösning. Där finns de nya framtidsinriktade jobben. Vi måste våga inse att vi lever i en ny tid och att vi behöver nya politiska lösningar, inte satsningar på pigor och hembiträden och på att låta välutbildade ungdomar kratta rika människors trädgårdar.

Men ni vågar inte inse detta. Ni biter er fast vid gamla politiska lösningar och vid en gammal ekonomisk politik, som kanske var gångbar för några decennier sedan, men som i dag de facto leder till ökad arbetslöshet, ökad utslagning och en segregering på samhällets alla områden. Genom politiska

beslut drar man undan hela arbetsmarknaden för oss kvinnor, som i stället skall sköta barn och gamla inom hemmets fyra väggar. Det är fullständig idioti, men det inser ni inte.

Jag tror inte att det handlar om illvilja utan om brist på kompetens. Ni har inte tillräckliga livserfarenheter. Ni har erfarenheter av att vara portföljbrarare, aktieinnehavare och företagsledare. Jag skulle vilja säga: Stanna vid er läst! Det politiska broilerskap som nu håller på att fördärva landet är en katastrof.

Vad som behövs är nytänkande. Då kan man också se var de nya jobben och lösningarna finns. Då skulle vi komma till rätta med en del av landets faktiska problem.

Det är möjligt att vi inte alla kan lyfta oss i håret, Carl Bildt. Dessutom saknar tyvärr många inom det politiska etablissemangen förutsättningar för det. Det är tunnsått på en del håll. Vi måste faktiskt anstränga oss för att lyfta oss i håret så att vi ser att vi lever i en ny tid och att det finns en framtid som ser annorlunda ut.

Det är beklagansvärt att regeringen inte inser det. Det kommer att leda oss in i en stagnation som vi tvingas att stå ut med ett år till, ända fram till nästa val, om drygt ett år. Då kommer insikterna från den opinion som finns utanför detta hus att slå igenom. Då kommer vi att få en annan majoritet och politiska representanter som har insikter, som lever i verkligheten och som inte är förblindade av sitt egenintresse, som för er är makten och ingenting annat.

(Applåder)

Anf. 11 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag blev litet konfunderad över vem Gudrun Schyman ville attackera med uttalandet om hårbrist. Det gällde givetvis inte Ulf Adelsohn. Var det Lars Werner som hon var ute efter, eller kanske Ian Wachtmeister?

Men åter till det som faktiskt är det stora och allvarliga ämnet, dvs. hur vi skall få fram de nya jobben för att ersätta alla de gamla jobb som den gamla politikens misstag har slagit ut. Jag tvingas konstatera – och jag är ledsen om Ingvar Carlsson tar illa vid sig av att socialdemokraternas politik blir nagelfaren och kritiserad – att man står där naken, utan politik. Man behöver inte vara ett litet barn som står vid sidan av och lyssnar på vad socialdemokratin säger för att inse att det är naket. Det är glansfullt i utanverken och retoriken, men innehållet är fasligt tomt.

Det kvarstår som ett faktum att socialdemokraterna gått emot varje enskild åtgärd som den nuvarande regeringen har föreslagit för att förbättra för de små företagen, som är den enda källa ur vilken vi kan hämta de nya jobben. Det kvarstår uppenbarligen åtminstone än så länge som ett faktum att socialdemokratin tänker gå emot samtliga de ytterligare åtgärder som denna regering föreslår för att få fram nya jobb.

Låt mig ställa frågan rakt: Kommer socialdemokraterna att gå emot förändringen av beskattningen för egenföretagarna, och kommer socialdemokratin, om den på ett eller annat sätt återerövrar regeringsmakten, att riva upp den förbättringen? Kommer socialdemokraterna att gå emot att vi beskattar kapitalet bara en gång i stället för två gånger? Och kommer social-

demokraterna, om man på ett eller annat sätt återerövrar regeringsmakten, att återinföra dubbelbeskattning? Kommer socialdemokraterna att gå emot varje förändring av arbetsrätten, och kommer de, om de återerövrar regeringsmakten, att till precis varje kommatecken återföra arbetsrätten till vad den har varit?

Jag ber återigen om ursäkt – jag var inte medveten om den prinsessan-på-ärten-attityd som tydligen finns – om jag är för hård i min kritik. Men om socialdemokraterna gör detta, vill jag påstå att det är en politik för att släcka de ljus som i dag håller på att tändas ute i svensk småföretagsamhet och som är det enstaka viktigaste som vi har för att ta oss bort från arbetslöshetens gissel. Det gör man inte bara med retorik. Det krävs dessutom politik.

Jag talade litet om kapital och tyckte att Ingvar Carlsson hade återfallit i en billig klasskamp retorik. Det blev inte heller bättre därefter. Det talades bara om grevar och kapitalägare, i ett återfall till 60-talsretorik. Det var alltså inte 70-talet eller 80-talet utan 60-talet som återkom.

Dagens Industri figurerade i debatten. Gärna för mig! Läs dagens nummer av Dagens Industri! På förstasidan kan vi läsa: "Uppåt. Bästa läget på tre år i industrin. – – – den största optimismen i industrin på tre år." Nota bene: Det var under socialdemokratin som det vände nedåt, och det är nu som det börjar vända uppåt. Det har förvisso skett en kronförsvagning, men det har också genomförts väldigt många olika åtgärder.

Jag läser vidare på insidorna: "Fortsatt uppgång i industrin. Och nu vänder hemmamarknaden – inte bara exporten utan också hemmamarknaden. Det heter vidare: "Optimism i småföretagen. 55 procent tror Sverige är på rätt väg." Och det sker med vår politik, inte med socialdemokratins.

Vändning inte bara för industrin, inte bara för exporten. Vändning också för tjänsterna. Läs gärna om vad som händer! Ljuspunkterna finns där. Släck inte det ljuset genom att återfalla i gammal klasskamp retorik, i förlegad politik och i ett tänkande som inte har med att skapa de nya jobben att göra!

Så till slut i denna omgång bara ytterligare ett exempel på vad jag tycker är en litet väl billig retorik från Ingvar Carlssons sida.

I sitt inledningsanförande – det var skrivet, så det kan inte vara en slump – säger Ingvar Carlsson att Beatrice Ask har gjort ett uttalande om polis i skolan, och så frågar han: Är detta Europas bästa skola, där det skall vara polis?

Vet Ingvar Carlsson vad det handlade om? Det var i Fredrika Bremergymnasiet i Haninge. Aftonbladet skrev om det dag efter dag: ett ligistgång som misshandlade, som våldtog flickor, maktlösa lärare, uppgivna föräldrar. Det fanns ingenting att göra.

Jag står helt bakom uttalandet att vid den typen av ligistdåd mot unga flickor eller mot lärare eller mot vem det vara månne skall polis sättas in. Där skall rätts samhället verka.

Flum mot våld hjälper inte. Där skall det vara polis och där skall det vara rättsordningen, när det har gått så långt. Har Ingvar Carlsson verkligen en annan uppfattning?

(Applåder).

Anf. 12 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Uppläggningsen av de här debatterna innebär att man blir påmind om sin litenhet allt oftare.

Gudrun Schyman var i sitt huvudinlägg förut inne på det här med bistånd. Jag delar i hög grad hennes uppfattning om att det behövs biståndsinsatser. Inte minst i Östeuropa behövs det nu insatser. Om jag vore i Gudrun Schymans kläder, skulle jag dock något fundera på varför det behövs biståndsinsatser i länder som har haft förmånen att under 40 år, i vissa fall 70 år, ha kommunistiskt styre. Jag tror att denna tankeverksamhet skulle vara nyttig för Gudrun Schyman att ägna sig åt.

Ian Wachtmeister ställer en rad frågor som tiden inte medger att jag eller någon annan svarar på. Låt mig säga att självklart kommer det då och då ett uttalande från Ian Wachtmeister som många människor kan instämma i. Men det grundläggande felet med Wachtmeister och hans parti är de värderingar som styr dem.

Skälet till att Ny demokrati finns här i riksdagen är främlingsfientligheten. Det är ideologin, det är själen hos Ny demokrati, och det är det som gör att vi tycker så illa om Ny demokrati.

Ni har ägnat denna sommar åt att åka runt i landet – jag tror det var 66 platser Ian Wachtmeister nämnde – och på varje ställe berätta vandringshistorier om invandrare utan att ha kontrollerat bakgrunden. De som har kontrollerat bakgrunden har i regel upptäckt att det ni säger är helt fel. Ni har dessutom gjort sken av att det ni har berättat har varit typiskt för olika invandrargrupper, t.ex. muslimer.

Det är detta att ni ägnar er åt denna typ av verksamhet som jag tycker är så oerhört oroande i ett läge när vi förvisso har många problem med invandring och kulturkrockar och annat och skulle behöva ägna oss åt något mera konstruktivt än den rent destruktiva verksamhet som Ian Wachtmeister håller på med.

Dessutom skyller ni problemen t.ex. i svensk ekonomi på invandrarna. Det är tongångar som jag tycker att man får gå tillbaka till 30-talets Tyskland och andra ställen för att hitta, vilket jag tycker är utomordentligt allvarligt.

Om det är någon som man skulle vilja beröva det permanenta uppehållstillståndet, så tycker jag att det är Ian Wachtmeister. Men tyvärr finns det väl inga lagliga möjligheter till det.

Ingvar Carlsson tog upp socialförsäkringarna i sitt första inlägg. Låt mig säga att vi är överens om – och har konstaterat det många gånger – att inkomsttryggheten är ett viktigt inslag i försäkringssystemet, och det skall vi slå vakt om. Men det är också nödvändigt, om vi skall kunna klara statsfinanserna och trygga försäkringarna långsiktigt, att vi är beredda att ompröva en del regler i försäkringarna som har gjort att de i praktiken har urholkats.

Vi har tillsammans varit med och fattat beslut om en del saker, t.ex. förändringar i sjukförsäkringen, införande av karensdag och arbetsgivaransvar. Men det jag frågar, och jag måste upprepa den frågan, är vad Ingvar Carlsson menar när han i den ena intervjun efter den andra och, som jag sade, senast i den stora intervjun i Veckans Affärer säger att man från socialdemokratisk sida är inställd på att ompröva ersättningsnivåer i försäkringssystemet – det finns för övrigt socialdemokratiska partimotioner där samma sak framförs – samtidigt som man säger nej till en rad förändringar som regeringen har föreslagit, i arbetsskadeförsäkringen i första hand men även en

del andra saker. Det som återstår efter era nej är ju sänkta pensioner, det är ytterligare sänkningar i sjukförsäkringen eller det är möjligen familjestödet.

Jag tycker att Ingvar Carlsson på denna punkt kunde ge ett konkret besked. Jag säger inte att Ingvar Carlsson nödvändigtvis skall upplysa om vad Socialdemokraterna kommer att genomföra, men när han säger att Socialdemokraterna kan tänka sig sänkt ersättning, vad är det för någonting som då ligger i föreställningsvärlden? Vad finns i lådan med olika förslag som ni ändå så småningom måste ta ställning till?

Sedan till frågan om riskkapital för småföretag. Ingvar Carlsson gjorde ett inlägg på temat att vi bara ville gynna aktieägare. Det är självklart inte fallet. Om det vore den enda effekten, skulle vi avstå från åtgärden. Men vi vet att det behövs ökat riskkapital, framför allt i de mindre företagen, och vi tror att avskaffande av dubbelbeskattningen är en av flera lämpliga åtgärder för att åstadkomma detta.

Också ni inser ju att det här är ett problem. Ni har själva föreslagit att man skall ta 10 miljarder av pengar från AP-fonderna och satsa som riskkapital i småföretag. Med Ingvar Carlssons retorik skulle jag kunna fråga: Varför satsar ni inte det i stället på gamla, sjuka och handikappade, som behöver pengarna? Självfallet därför att ni inser att för de gamlas, för de handikappades, för barnens och för alla andras skull behöver vi expanderande småföretag och att de behöver riskkapital för att kunna expandera.

Så till arbetsrätten. Nej, jag har inga som helst problem med mitt tal på TCO-kongressen, för det jag sade till TCO:arna var att jag tyckte att arbetsrättskommittén hade gått för långt när den föreslog både ändrade turordningskretsar och en undantagskvot på 20 %. Samtidigt sade jag till TCO:arna att jag tycker att de går för långt i kritiken när de inte är beredda att på något sätt lyssna på småföretagarna och deras problem.

Samma kritik riktar jag nu mot Socialdemokraterna. Göran Persson har försökt att lyssna på småföretagare. Han säger i intervjun i Veckans Affärer i maj: "Att t.ex. låta småföretagen undanta en eller två personer från turordningsreglerna är inte särskilt dramatiskt." Samma förslag kritiserar i dag i mycket hårda ordalag av Ingvar Carlsson, som säger att det här kommer att gå ut över unga kvinnor som har små barn, de äldre anställda, människor som har problem med hälsan eller har handikapp.

Om igen, Ingvar Carlsson: Det är självklart inte detta som är syftet, utan det är att vi skall få fler jobb också för de grupper som Ingvar Carlsson nämner. Och det som var en insikt hos Göran Persson i maj kan väl inte vara någonting så oerhört förhatligt som det låter när man hör på Ingvar Carlsson i dag.

(Applåder).

Anf. 13 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Ingvar Carlsson känner jag ju som en hygglig person, så jag kan väl starkt understryka att jag önskar inte honom en årslång socialdemokratisk partikongress. Det kan räcka med någon vecka. Ibland tror jag nämligen att Ingvar Carlsson säger saker som han måste säga med utgångspunkt i sitt parti, när han borde veta bättre.

Det finns kanske anledning att påminna något om den verklighet som vi

Prot. 1993/94:3
6 oktober 1993

*Partiledardebatt
med anledning
av regeringsför-
klaringen*

alla vet att Ingvar Carlsson känner. Tag vad som hände för tre och ett halvt år sedan! Den socialdemokratiska regeringen avgick. Stoppaket: prisstopp, lönestopp, strejkstopp. Egna finansministern avgick.

Om nu verkligheten var så desperat för tre och ett halvt år sedan, hur skulle vi då på hälften av den tiden kunna reparera allt? Socialdemokraternas egen finansminister gav upp, som sagt. Den nye började före valet tala om vändpunkten i konjunkturen. Det kom ingen vändpunkt.

Först blev konjunkturen i vår omvärld betydligt sämre. Återigen: Detta är verkligheten. Lågkonjunkturen finns kvar fortfarande, två år efter valet.

Som jag påminde om i mitt förra inlägg var ni själva med och tog bort valutaregleringen. Men ni visste uppenbarligen inte vad ni gjorde. Konsekvenserna av detta, rörligheten för kapitalet – vad har ni själva för recept i det fallet? Vi har ju fått en lektion med åskådningsexempel förra hösten, då också Ingvar Carlsson var med och lärde sig.

När vi håller tillbaka utgifterna anklagas vi för att vara orättvisa. Ni glömmar då, eller bortser från den verklighet som vi har att betala för: den höga arbetslösheten och den exceptionella flyktingsituationen, som tillsammans in-tecknar omkring två tredjedelar av de budgetförstärkningar vi har åstadkommit så här långt.

Ingen tidigare regering har satsat så mycket av allmänna medel i kampen mot arbetslösheten som denna regering. Ingen tidigare regering, i varje fall inte sedan andra världskriget, har satsat så mycket för att försöka möta de enorma flyktingproblemen. Frågan kommer osökt: Är detta svaga eller starka grupper? Jag tycker att det är svaga grupper, de som är arbetslösa, de som flyr för sitt liv. Kan det vara fel fördelningspolitik att försöka hjälpa dem efter förmåga?

Socialdemokraterna vill stimulera ekonomin genom att öka konsumtionen, detta utan garantier för att dessa tiotals miljarder ger nya investeringar i produktion. De kan lika gärna gå till sparande, med dagens höga sparbenägenhet. Vi vill skapa bättre konkurrensvillkor för produktionen, främst i de mindre och medelstora företagen. Detta är en vattendelare.

Jag vill gärna upprepa mina frågor. Är det fel, Ingvar Carlsson? Varför skall vi stimulera det kapital som vi har arbetat ihop i Sverige att lämna landet? Det har även den norska arbeiderpartiregeringen insett, att dubbelbeskattning kanske inte var någon succé. Man har avskaffat den. Vi har krävt det långt före valet, så det kan inte vara någon nyhet. Vi vill att det skall finansieras. Det har vi krävt. Det görs också. Det blir skärpningar när det gäller arbetsgivaravgifter och utlandstraktamenten. Vad har ni för alternativ?

Ni påstår alltid i svepande ordalag att vi för en orättvis politik, och så riktar ni er till Centern, till Folkpartiet och till kds. Det hade varit mer trovärdigt om kritiken hade kommit från ett parti som fört en rättvis politik under 80-talet. Nu tvingades vi i en av de första finansplanerna redovisa att klyftorna hade ökat under hela 80-talet. Det gör inte saken bättre i dag. Det handlar om frågor där vi har drivit på, sådant som vi inte lyckades få igenom under er tid i regeringsställning. Det hade bara krävts att ni hade ställt upp, så hade det ordnat sig. En sänkning av matmomsen fick ni aldrig genomföra. Det genomförde den här regeringen.

Det är den här regeringen som tillfälligt har eliminerat reallöneskyddet på 2 %, det som ni införde i och med skattereformen. Vi har ingen reallöneökning, och det innebär en skattesänkning för dem som tjänar mest. Riksdagsmajoriteten har tagit bort grundavdraget för höginkomsttagare. Jag förnekar inte att Centern i det fallet har bidragit aktivt. Ni införde även detta. Det som jag hänvisar till nu är inte tillräckligt, men det är tvärt emot er politik. Ni ökade klyftorna. Vi försöker minska dem genom att ändra era politiska beslut från förra valperioden.

Jag förstår inte riktigt vad det är för sorts kritik Ingvar Carlsson egentligen riktar mot oss. Dessutom vill jag säga att jag inte tillhör de stora kapitalägarna. Mina tio Fermenta-aktier kan nog även Gudrun Schyman acceptera. (Applåder)

Anf. 14 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! Jag skall be att få svara på det Ingvar Carlsson tog upp i sitt första anförande när han talade om kds och löftena till åldringsvård och åldringsomsorg. Det är helt rätt att vi lovade att göra allt vad vi kunde för att se till att det finns tillräckliga resurser för åldringsvård och åldringssjukvård. Vi hade bl.a. den idén att man ur löntagarfonderna, som vi har varit emot, skulle kunna ta ett visst kapital och satsa för att bli av med en del flaskhalsar och lösa upp en del knutar som vi menar fanns och finns inom vården. Vi vann inte gehör för den ståndpunkten. Vi vann däremot gehör för önskemålet att tillsätta en utredning för att ta reda på hur det egentligen förhåller sig med resursbehovet inom vården. Där fick vi gehör. Som Ingvar Carlsson väl vet kommer vi att få se resultatet av den utredningen inom kort.

Sedan kan jag kanske hålla med om att det var en smula aningslöst av oss att inbilla oss att ekonomin inte var så skraltig som det sedan har visat sig att den var. Vi borde naturligtvis ha begripit att ekonomin skulle vara sämre, med en regering under Ingvar Carlsson där finansministern ger sig i väg därför att han inte tror på politiken, och där statsråd går ut och gråter i kulissen, och det talas om en vändpunkt som inte infinner sig – den infann sig, men det var inte i ekonomin utan utifrån finansministerposten. Vi borde kanske ha begripit att ekonomin skulle vara sämre, med ett sådant ledarskap. Det talades ju om politiskt ledarskap här tidigare.

Jag kan försäkra Ingvar Carlsson och alla övriga här i kammaren och alla som lyssnar, att vi har som vår ärliga vilja och mening att göra vårt yttersta för att se till att våra äldre inte kommer i kläm. Att ekonomin är skraltig kan vi naturligtvis ta ett ansvar för, trots att vi inte fanns med på den tiden då Ingvar Carlsson styrde och ställde. Vi fanns inte med i regeringen och inte heller i riksdagen.

Låt mig också säga någonting om flyktingpolitiken. Här har Wachtmeister härjat verbal och varit irriterad över att ordet rasist tydligen har förekommit, riktat mot honom. I dag kan TT berätta att Anne Rhenman också tycker att Vivianne Franzén uttalar sig omdömeslöst om flyktingfrågan. Hon säger: I mina ögon är hon rasist. Dessa påståenden kommer från de egna leden. Jag tycker att det är oerhört viktigt att vi försöker ta oss an denna problematik konstruktivt och inte kastar beskyllningar mot varandra. Men det är klart att det i somras, Ian Wachtmeister, förekom uttalanden, exempelvis om att

Sveriges skolbarn snart skulle behöva falla på knä vända mot Mekka osv. Sådant skapar odiskutabelt förvillelse och uppvigling.

Det är intressant, detta med flyktingpolitiken. Så länge man kan tala om flyktingarna som ett kollektiv, något anonymt, då kan man tydligen få en viss uppslutning när det gäller att vara hård och tuff i sin attityd. Men när folk blir bekanta med en flykting, när flyktingen får ett ansikte, då "drösar" det in brev från folk som kräver att vi skall se till att de får stanna och som inte begriper hur människor kan utvisas. Då har man blivit bekant. Då har det uppstått en vänskap. Då känner man gemenskap.

Vi måste vara så pass ärliga att vi ser varför människor flyr, varför de ger sig i väg. Jag kan säga att jag tycker att det är svårt och tufft att se att vi utvisar så många som vi gör. Gamla, orkeslösa skall ge sig i väg, från något som de trodde och hoppades skulle vara en någorlunda trygg tillvaro. Därför lämnade de gård och grund, sålde vad de hade och ägde. Låt oss se på detta genom mänskliga, solidariska glasögon. Det är synd om många medmänniskor. Vi har resurser och möjligheter att hjälpa till. Jag tror dessutom att det är mentalt hälsosamt för oss att få hjälpa till.

Fru talman! Vi satsar dessutom rejält på att hjälpa så många som möjligt att stanna i sin hemmaregion. Helt nyligen fattade regeringen beslut om att bygga enkla bostäder nere i det forna Jugoslavien och att täta tak inför vintern på sönderbombade hus, så att människor inte skall behöva frysa ihjäl.

Fru talman! Jag tycker att vi skall ha en varm och omtänksam ton när vi talar om människor i nöd och inte tala om dem som om de vore pjäser som man kan flytta fram och tillbaka hur som helst. Tillvaron i vårt land, tonen mellan politiker och partier i vårt land, skulle också bli mjukare om vi såg på flyktingar och invandrare med litet mer värme.

(Applåder)

Anf. 15 INGVAR CARLSSON (s):

Fru talman! Ian Wachtmeister tycker inte att man skall bry sig om vad han skrev i Länstidningen Östersund eller i sin bok. Det är vad jag länge har anat. Ian Wachtmeister menar inte att man skall ta honom på allvar.

Jag tar Ian Wachtmeister på stort allvar, eftersom han riktar mycket försåtliga angrepp mot grupper som kan ha svårt att försvara sig. Han sprider fördomar på ett sätt som jag tycker att det är oerhört viktigt att reagera emot.

Till Bengt Westerberg vill jag i min korta replik säga följande: Det hade kanske varit lättare att svara mer konkret om regeringen efter ett år hade orkat tillsätta beredningen om de socialförsäkringar som vi var överens om. Det hade krävt ett minimum av åtgärder från regeringens sida.

Jag har sagt att det behövs en genomgång av nivåerna i olika försäkrings-system, inklusive de två vi talade om. Jag kan också tänka mig att diskutera föräldraförsäkringen.

Till Carl Bildt vill jag säga följande: Det socialdemokratiska partiet har tagit ansvar för det här landet i årtionden. Vi har klarat sysselsättningen. Vi har klarat att steg för steg bygga upp en trygghet. Under vår tid fick människor ganska hygglig vård, och gamla kunde känna sig trygga. Carl Bildt är den siste som ifrån denna talarstol skall tala som om socialdemokratin inte

hade politisk förmåga. Ni fick chansen under sex år. Då brakade det åt skogen med ett underskott i budgeten på 13 % av bruttonationalprodukten.

Nu är ni där igen. Upp till bevis när det gäller er egen förmåga innan ni försöker börja hunsas socialdemokratin! Vi är stolta över vad vi har gjort för det här landet.

Många människor skulle önska sig våra värderingar och vår politik – det kan jag försäkra er. Den önskan möter jag inte bara i opinionsundersökningar.

Till Olof Johansson vill jag säga följande: Er egen fördelningspolitiska studie visar att klyftorna har ökat mer under de två år som Olof Johansson har suttit i regeringen än under hela det 80-tal som ni i så föraktfulla ordalag uttalar er om.

Det finns en sak av viss betydelse som inte omnämns i regeringsdeklarationen. Det är det faktum att vi har en regering som lånar till inemot hälften av våra utgifter. Det faktum att vi är inne i en ekonomisk kris skyller ni på företrädarna. Ni omnämner inte ens det största problemet – det galopperande budgetunderskottet. Det har lyst helt med sin frånvaro här i dag. Carl Bildt viftar med Dagens Industri, men han glömmer arbetslösheten och budgetunderskottet. Det visar att regeringen har tänkt sig att lämna över dessa problem till sina efterträdare. Historien känner redan ett bevingat uttryck för det: Efter oss syndaflo den.

Så vill jag tala om skolan. Ja, Carl Bildt, jag står fast vid att vi skall ha en politik som gör att det inte behövs poliser i skolan. I Haninge kommuns fall är det ju indragningar från kommunerna med neddragning av antalet lärare, speciallärare och kuratorer som bäddat för en sådan situation.

Vilken är er lösning? Nu skall Carl Bildt lyssna, för det här känner jag för. Jag har upplevt den gamla skolan, som delades upp i en skola för bättre barn och en skola för dem som kom från arbetarhem. Det är den sortens skolsystem som ni är på väg tillbaka till.

Ordföranden i Elevorganisationen sade i en intervju i Dagens Nyheter i går: "Medan främlingsfientligheten ökar i samhället bygger vi upp ett segregerat skolsystem som gör att barn och ungdomar kommer allt längre från varandra. Snart går invandrare i en skola, väletablerade svenskar i en annan och Livets ord-anhängare i en tredje. Vad händer när de träffas ute i samhället vid 23 års ålder?"

Tänk på den frågan, Carl Bildt. Jag blev politiskt engagerad en gång i tiden när jag upplevde det gamla samhället där vi fick en klassindelning som en följd av hur skolan fungerade. Så länge jag orkar kommer jag att bekämpa återinförandet av ett sådant skolsystem. Poliser ute på skolorna är ett mycket allvarligt symptom på att någonting är sjukt i samhället, Carl Bildt.

Finansminister Wibbe bedömde budgetunderskottet 1992/93 till 70 miljarder kronor. Det visade sig att det blev 187 miljarder kronor. I regeringsdeklarationen står det till min stora förundran att inriktningen av finanspolitiken fullföljs. Mot vad? Mot ännu större budgetunderskott?

I massmedierna har vi nu fått reda på att den moderatledda regeringen har ökat skatten för inkomsttagarna. Det ledde till en våldsam motattack från skatteminister Bo Lundgren. Han hävdar att skattetrycket har sänkts. Han har inte en tanke på att utgifterna överstiger inkomsterna med 215 mil-

Prot. 1993/94:3
6 oktober 1993

*Partiledardebatt
med anledning
av regeringsför-
klaringen*

jarder kronor och att vi lånar till varenda skattesänkning och måste betala ränta på den utgiften – 100 000 kr för varje miljon.

Det vore bra om regeringen utövade litet självkritik. Det har varit för mycket arrogans och för litet ödmjukhet, för mycket stöddighet och för litet respekt, för stor tvärsäkerhet och för litet eftertanke. Ni måste för er egen skull och för allas vår skull inse att ni är på katastrofkurs.
(Applåder)

Anf. 16 IAN WACHTMEISTER (nyd):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att Ingvar Carlsson fortsätter att leta reda på lösryckta rader ur mina böcker. Han måste ha det svårt med argumenten. Det vore ännu enklare om Ingvar Carlsson lyssnar på vad vi säger.

Jag tycker att det bra att städa framför sin egen dörr. Mona Sahlin, som tillsammans med bl.a. mig stämt Hustler för förtal i samband med pornografi, kvalar nu in som statsministerkandidat genom att sanktionera en nidsbild av mig som könsorgan i Metallarbetaren och genom att föreslå en bojkott av Ny demokrati i riksdagen. Hon blev bedrövad av att det bara var Bengt Westerberg av partiledarna som hade det dåliga omdömet att ställa upp på hennes förslag. Det är ledarskap och påläggskalvar det, Ingvar Carlsson!

Lagom till det att Carl Bildt erinrade om att det är 1993 och inte 1963 visade Bengt Westerberg att det är 1933. Han ville beröva mig permanent uppehållstillstånd. Det är dåligt, Bengt Westerberg. Det är fantastiskt skrämmande, och det är dessutom oförsämrat. Det är åsiktsförtryck och apartheid. Bengt Westerberg tycker tydligen att det är bra att utvisa dem som inte har den rätta åsikten och ta in dem som röstar på Folkpartiet! Det är tjusigt! Bengt Westerberg blir bara värre för varje dag som går. Frågan är vad det skall sluta någonstans.

Vi i Ny demokrati är inte främlingsfientliga. Vi har många vänner bland de invandrare som finns i Sverige. Det vet antagligen Bengt Westerberg också. Men vi talar för svenskarnas intressen. I vilket annat land blir man anklagad för att tala för sitt folks intresse? I Bengt Westerbergs Sverige är det fult att vara svensk. Vad är det ni håller på med? Göm er inte bakom en massa flum om främlingsfientlighet och rasism! Det är nämligen *er* politik vi talar om här i kammaren. Den är usel, och den kostar svenska folket massvis med pengar.

Alf Svensson är en trevlig krabat, men han skall inte komma dragande med att det är något fel på Vivianne Franzén! Hon är också en förträfflig, duktig och engagerad person. Hon kritiserar *inte* av sina egna. Hon kritiserar inte av folk, och folk förstår det hon säger. Det skapar ingen upphetsning.

Alf Svensson har för övrigt själv uttryckt mycket kritiska synpunkter om muslimsk fundamentalism och annat. Det finns en artikel om det. Ni viftar ju alltid med tidningar här. Leta i arkiven tills ni hittar Dagens Nyheter från den 26 oktober 1989! Där fick vi med 80-talet också! – det var väl bra?

När jag ändå har Alf Svensson på gång vill jag nämna biståndspolitiken. Det är några som har talat om den i dag och att den blir så bra eftersom vi lägger ner så mycket pengar på den. Vad är det som säger att något blir bra av att man håller ut pengar? En dyr biståndspolitik är inte alls bra. Jag vill

påstå att det går att göra den dubbelt så bra för halva beloppet. Vi har gjort fel där. SIDA är fortfarande en skandal. Jag vet att ni håller på och försöker röja upp i det hela. Lycka till med det!

Men kom inte dragande med att vi är främlingsfientliga därför att vi kritiserar er med all rätt. Ni är ansvariga för det ni gör och de kostnader som detta medför för skattebetalarna i Sverige.

Nu har regeringspartierna fyra gånger på sig att få sista ordet. Då brukar de vara extra kaxiga. Var så god!

(Applåder)

Anf. 17 GUDRUN SCHYMAN (v):

Fru talman! Carl Bildt talar om att det låter som 60-talsretorik här. Det kanske inte är så konstigt med tanke på att det är någon form av 30-talspolitik som vi är på väg tillbaka till – ett klassamhälle. Många människor känner igen sig i den beskrivningen. Det är den bistra verkligheten.

Carl Bildt talar också om ljuset i tunneln. Det påminner mig om nära-döden-upplevelser. Det är kanske detta det handlar om, nämligen den borgerliga regeringens nära förestående avsked och död.

Det är väl bra om Olof Johansson inte känner sig som en aktieportföljbärrare, men då tycker jag också att han skall sluta att uppföra sig som en sådan. Han borde sluta att sitta med och administrera en ekonomisk politik som uppenbarligen innebär en extremt orättvis förmögenhetsfördelning i detta land och en extremt låg beskattning av avkastning på kapital med internationella mått mätt. Det går alldeles utmärkt att göra något åt det, Olof Johansson, om den nuvarande politiken känns för tung.

Jag vill använda min sista knappa tid här till frågan om flyktingpolitiken. Det är en mycket allvarlig och viktig fråga. Jag skulle önska att vi kunde höja den upp över det partipolitiska käbblet. Jag tycker att vi skall sortera upp begreppen.

Flyktingar är människor som vi tar emot i Sverige. De är fördelade via en kvot som kommit till genom diskussioner i FN. Alla länder gör detta, och vi tar vårt ansvar.

De människor som vi företrädesvis talar om här i landet är asylsökande. Det är människor som flyr till landet Sverige för att få skydd mot våld, förtryck, politisk terror och regelrätt krig. Skall vi säga att Sverige inte är ett land som har öppna gränser för dessa människor som flyr? Jag tycker inte det. Jag tycker att vi skall säga att Sverige är och skall förbli ett land som öppnar sina gränser för alla människor som tvingas att fly under och ifrån ett politiskt övervåld och ifrån terror och förtryck.

Det är makabert att höra Ian Wachtmeister påstå att de som i dag flyr från Bosnien är ekonomiska flyktingar. Jag tror faktiskt inte att de är det.

Jag är mycket överens med Bengt Westerberg om flyktingpolitiken. Men jag tycker också att det vore ärligt om vi som är överens om detta även erkänner att 90 % av de människor som i dag flyr världen runt till följd av förtryck även flyr från väpnat våld. 90 % av det våldet kommer från vapen som exporterats från den rika världen, inklusive Sverige.

Det bästa sättet att få stopp på världens flyktingströmmar är att begränsa och förbjuda den internationella vapenhandeln. Vi kan vara ett föredöme i

Prot. 1993/94:3
6 oktober 1993

*Partiledardebatt
med anledning
av regeringsför-
klaringen*

det här landet genom att förbjuda svensk vapenexport. Då skulle vi se till att många människor slapp fly från död och elände.

(Applåder)

Anf. 18 TALMANNEN:

Meningsyttringar från åhörarna är inte tillåtna.

Anf. 19 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! I min tidigare replik återkom jag inte till Ian Wachtmeister. Jag skall göra det nu i all korthet.

Det är förvisso inte min mening – jag tror inte heller att Ian Wachtmeister menade allvar med den repliken – att Ian Wachtmeister skall ringa mig och fråga varje gång han skall göra ett uttalande. Det skulle om inte annat belasta min telefon på ett besvärande sätt.

Ian Wachtmeister kan ta det som jag sade som ett råd, som en uppmaning, som en synpunkt eller hur han vill. Det jag sade var att jag tror att det vore bra om Ian Wachtmeister någon gång litet tydligare markerade distans till det som Ian Wachtmeister själv innerst inne måste inse är omdömeslösheter, övertramp och förlöpning. Sådant förekommer, men när det förekommer av företrädare för en riksdagsgrupp eller ledande företrädare för ett parti kräver den demokratiska debattens anständighet att man gör en markering. Om man inte gör det återfaller det på en själv.

Jag vet att Ian Wachtmeister är en politiker med en konstruktiv sida också. Inte minst i ljuset av detta tycker jag att han skall göra dessa markeringar. Om Ian Wachtmeister från denna talarstol säger att Ny demokrati inte är främlingsfientliga är det bra. Säg det på litet fler ställen! Säg det litet oftare! Säg det så att det märks, och ta avstånd från dem som säger motsatsen!

Låt mig sedan gå över till Ingvar Carlsson, som inte svarade på de konkreta frågor jag ställde. Han hade egentligen inte något annat att säga än att socialdemokratin är stolt över sitt förflutna. Jag hade inte trott något annat. Det finns inget av självprövning, inget av omtänkande när det gäller 80-talspolitiken i det vi har sett komma ut ur de socialdemokratiska partikongresserna.

Men stolthet eller inte över det som har varit, nu handlar det om en politik för framtiden i den situation vi faktiskt befinner oss i. När Ingvar Carlsson säger – det var väl skrivet i förväg – att jag inte har talat om arbetslösheten i den här debatten, kan var och en som har lyssnat på debatten intyga att det är fel.

Varje minut jag har stått i talarstolen i denna debatt har jag talat om nya jobb och förutsättningar för nya jobb. Jag har talat om regeringens politik som allra främst är inriktad på detta. Jag har ställt frågor till socialdemokraterna om deras politik. Jag har kritiserat den när jag anser att den hotar det som nu måste vara det centrala, nämligen nya jobb. I den här debatten är det jag som har talat om de nya jobben och den politik som är nödvändig.

Jag ställde konkreta frågor. Skall ni riva upp vad vi gör för egenföretagarna? Skall ni riva upp de modifieringar av arbetsrätten som kommer att ske? Skall ni återinföra dubbelbeskattningen av kapitalet? Det är viktiga frågor som Ingvar Carlsson förr eller senare måste svara på. De är viktiga där-

för att om han säger att socialdemokraterna kanske skall låta dem vara kvar trots allt, blir dubbelmoralen i klasskampssagitationen så tydlig. Säger han att de skall riva upp allting är det en återgång till gammal politik. Då riskerar han att släcka de ljus som håller på att tändas ute hos Sveriges småföretagare. De ger faktiskt nya jobb.

Jag upprepar detta, och låt mig gärna vara marxist på denna punkt: Det finns inga jobb utan kapital. Det krävs kapital för att åstadkomma jobb. Det insåg redan den gamle Karl Marx. På den punkten skulle det behövas litet mer marxism. När vi underlättar för kapital ute i företagen är det för att underlätta att det skapas nya jobb. Om vi inte gör det kommer detta inte att lyckas.

Låt mig till slut ta upp två punkter när det gäller skolan. Valfrihet i skolan är viktigt. Vi har gjort denna valfrihet öppen för alla. I socialdemokratis Sverige fanns det valfrihet, men den förutsatte en tjock plånbok. Det var höga avgifter till privatskolorna. Det var bara rikemansbarn som kunde gå i friskolor, privatskolor eller enskilda alternativ. Så är det icke längre. Vi har gett samma rätt att välja skola – enskilda alternativ, friskolor eller inom den obligatoriska kommunala skolan – till alla, oavsett plånbokens storlek. Detta är oerhört viktigt för framtiden.

Ingvar Carlsson släntrade i väg mot att Beatrice Ask, ställd inför en konkret fråga i en konkret situation i en skola i en Stockholmsförort, hade sagt att i den situationen måste man vara beredd att kalla in polisen.

Jag vet inte om Ingvar Carlsson läste artiklarna i Aftonbladet och är bekant med situationen. Jag tror inte att han är det. Då skulle han inte ha slänterat i väg på det sätt han gjorde. I en situation där man har ett ligistgäng som terroriserar, som drar in flickorna på toaletterna, som våldtar dem, och där det inte finns någonting att göra, går det inte – hur mycket man än tycker att man skall utnyttja detta partipolitiskt – att stå vid sidan om och säga: Byt regering.

Det kan tänkas att man av andra skäl anser att man skall byta regering. Men det har inte i denna diskussion att göra. Man skall ingripa mot ligisterna och säga ifrån på skarpen. Är det polis som krävs, skall polis sättas in för att skydda oskyldiga flickor, oskyldiga lärare och oskyldiga människor. Att utnyttja detta i partipolitisk agitation är att sänka sig relativt lågt. Det är under Ingvar Carlssons värdighet.
(Applåder)

Anf. 20 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Fru talman! Enligt min uppfattning står det utom allt tvivel att Ny demokrati är ett främlingsfientligt parti. I motsats till statsministern tror jag att skälet till att Ian Wachtmeister vägrar att ta avstånd från de tydliga förlöpingar som Bert Karlsson, Vivianne Franzén, John Bouvin och andra gör är att han i själva verket delar deras värderingar och är en av dem som hetsar fram den här typen av uttalanden.

Jag tycker att svenskhet är någonting fint. Jag har ofta talat om detta i olika sammanhang. Men för mig är solidariteten också med de medmänniskor utanför landets gränser som har det svårt på olika sätt en viktig del av svenskheten. Jag tycker inte att det är förenligt med svenskhet – i varje fall

Prot. 1993/94:3
6 oktober 1993

*Partiledardebatt
med anledning
av regeringsför-
klaringen*

inte med det jag lägger in i begreppet svenskhet – att utvisa människor på grund av deras hudfärg eller religion om de har goda skäl för att stanna i Sverige.

Temat i mitt huvudanförande i dag var det som jag uppfattat som "bisatsmoral" i Socialdemokraternas budskap inför valet. Tyvärr har inte mina tvivel på denna punkt skingrats under diskussionen. Ingvar Carlsson har inte varit tydligare i dag än vad han har varit tidigare i olika sammanhang.

Det ges inte några tydliga besked i de svåra frågorna, utan Socialdemokraterna nöjer sig i hög grad med det lätta budskapet. Jag hoppas att det ändras inför valet. Det är viktigt av många skäl. Det är viktigt för att man inte skall skapa felaktiga förväntningar och därmed låsningar för en politik som kommer att vara nödvändig, oavsett hur regeringen ser ut efter valet.

Jag har litet svårt att förstå Socialdemokraternas inställning till småföretag. Göran Persson har gjort en del tappra försök att skapa en ny bild av vad Socialdemokraterna har för inställning till småföretag men har uppenbart tvingats retirera inför och under kongressen.

Jag är själv uppvuxen med ett litet företag. Det präglar självfallet i hög grad min inställning till små företag. Jag kan från detta företag vittna om att det finns mycket utrymme för mjukhet, värme och social ansvarskänsla i små företag. Jag tror inte att det företag som jag är uppvuxen med på något sätt är unikt. Jag har mött precis samma förhållanden hos många småföretag runt om i Sverige.

Jag besökte häromdagen ett företag utanför Umeå som heter Ålö industrier. Det är ett framgångsrikt företag bildat efter kriget. Metallklubbens ordförande, som var vänsterpartist, vittnade om vilken enorm betydelse det haft för detta företag att det var ett familjeföretag lett av en person som hade stark ansvarskänsla för de anställda och inte alls den inställning till anställda med sociala problem som Ingvar Carlsson tycks tro är typisk för småföretagare.

Fru talman! Jag hoppas att Socialdemokraterna tänker om på denna punkt. Det är nödvändigt om vi skall klara ekonomi och sysselsättning i Sverige på 90-talet.
(Applåder)

Anf. 21 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag skall i mitt sista inlägg försöka att avstå från polemik. Jag skall bara konstatera att Ingvar Carlsson utnämnde mig, Bengt Westerberg och Alf Svensson till politiska livvakter. Det retoriska trycket får vi väl leva med. Vi ser våra roller som något vidare än så. När man har sett oppositionen agera här i dag kan man däremot säga att det inte är någon av er som passar som livvakt åt någon annan. Så mycket kan trots allt konstateras.

Låt mig återkomma till frågan om fördelningspolitiken. Jag tycker det är en viktig och allvarlig fråga. Poängen i det jag sade är att vi ändrat politiken. Jag preciserade detta på ett antal punkter – reallöneskyddet och grundavdragets avtrappning för inkomster över brytpunkten. Jag kan också nämna överförandet av 4,2 miljarder till de kommunala kassorna. Om vi inte hade vidtagit de åtgärderna hade klyftorna blivit ännu större.

Om man begränsar analysen till enbart skatteområdet är det riktigt att

klyftorna trots detta har ökat. Det har sina rötter i den fråga som jag aldrig fick besvarad under debatten. Det gäller kapitalets rörlighet. En förutsättning för att skapa dessa nya jobb är att behålla kapitalet i landet. Det är i dag dyrare än det var tidigare. Vi måste sänka skatterna för att behålla kapitalet i landet.

Jag sade redan i mitt inledningsanförande att detta inte alltid är särskilt aptitligt ur fördelningspolitisk synpunkt. Men syftet är mer än detta. Det handlar inte enbart om fördelningspolitik. Det vore bra om också den fungerade i denna del, men det gör den inte. Det handlar om att skapa förutsättningar för nya jobb, och då får man ta det onda med det goda.

Låt mig här göra den personliga deklarationen, att om det uppkommer en nota på grund av avskaffandet av dubbelbeskattningen – något som vi var för även före valet 1991 – får vi se till att den betalas. Att den skall finansieras är ett oftergivligt krav från vår sida.

Till sist kan jag konstatera att det viktiga och avgörande för framtiden är att vi klarar att långsiktigt skapa uthållig tillväxt som kan ge nya jobb och utveckling i hela Sverige. Vi skall värna om rättvisa, trygghet och god miljö. Det är bara på detta sätt som vi kan ta ansvar för framtiden.

(Applåder)

Anf. 22 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Fru talman! När Ian Wachtmeister talar om biståndspolitik verkar det som om han tror att jag reser runt med en hink med pengar och håller ut dem över länderna. Ni håller ut pengar, säger Ian Wachtmeister. Så är det naturligtvis inte. Det vet alla som lyssnar.

Det är i stället så att svensk biståndspolitik examineras av ett organ hos OECD som heter DAC. Sverige får högsta tänkbara betyg för sina biståndsinsatser. Just nu – eller i varje fall ganska snart – sitter man i Japan. Från svensk sida är statssekreterare Alf Samuelsson där. Japanerna vill lära sig av den svenska biståndspolitik som de har sett vara mycket lyckosam. En del brukar imponeras av japanerna, deras effektivitet och intresse för denna.

Jag läste upp vad en nydemokrat sade om en nydemokrat, Ian Wachtmeister, så kasta inte detta i ansiktet på mig!

Det sades här att det talas för svenska intressen. Ett svenskt intresse är att vi bevarar vår humanitära tradition. Det är verkligen ett svenskt intresse att vi låter hjärtat vara med. Den flagga vi ser här i kammaren som omnämndes är vi säkerligen stolta över allesammans – fattas bara! Men den är en symbol som är uttryck för århundradens kärlek till medmänniskor. Det vi vill ha sagt är att det svenska är det generösa. Det är en väv som är vävd med många inslag från många nationer och många kulturer.

Efter utbytet av ord kan jag som gammal lärare inte låta bli att säga att man även tidigare, dess värre, av och till måste tillkalla polis till skolan. Det är inget nytt. Det är ytterligt beklagligt när det behöver ske. Men det har hänt när det har varit andra partier vid regeringsmakten än de som sitter där nu. Det måtte vi väl ändå alla känna till.

Fru talman! Jag tror att det finns all anledning att tala om hemmens och skolans roll när det gäller att överföra normer och den demokratiska människosynen. Vi kan aldrig acceptera en skola som inte står för den demokra-

tiska människosynen. Det var det jag skrev i den artikel som refererades till här. Det var i varje fall den mening jag hoppas att jag framförde. Jag kommer inte ihåg artikeln för övrigt.

Nästa år har FN utlyst till familjens år. Det kravet har inte precis ställts från svensk sida, utan det är u-länderna som har ställt det kravet. Jag tycker att det är viktigt att vi är med och medverkar till insikten om vad de trygga familjerna, hemmen och den normöverförande skolan kan betyda för att vårt samhälle skall bli ännu bättre än vad det är för närvarande.

(Applåder)

Partiledardebatten var härmed avslutad.

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1993/94:1 till skatteutskottet

1993/94:3 till jordbruksutskottet

1993/94:4 till socialutskottet

1993/94:5 till socialförsäkringsutskottet

1993/94:8 till bostadsutskottet

1993/94:10 till kulturutskottet

1993/94:11 till socialutskottet

1993/94:14 till justitieutskottet

1993/94:16 till lagutskottet

1993/94:19 till justitieutskottet

1993/94:47 till utrikesutskottet

Skrivelse

1993/94:2 till skatteutskottet

Förslag

1993/94:RR2 till justitieutskottet

Redogörelse

1993/94:NR1 till utrikesutskottet

6 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositionerna

1993/94:24 Förslag till ändrade regler om kroppsvisitation och kroppsbesiktning, m.m.

1993/94:29 Vissa ekonomiska regleringar år 1994 mellan staten och kommunsektorn

1993/94:31 Rätt för enskild utbildningsanordnare att besluta i fråga om för-
måner och ledighet för vapenfria tjänstepliktiga
1993/94:55 Referensränta vid konsumentkrediter

Prot. 1993/94:3
6 oktober 1993

Skrivelserna

1993/94:15 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till rege-
ringen

1993/94:46 Hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning vid förunder-
sökning i brottmål under år 1992

7 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställdes

den 5 oktober

1993/94:14 av *Hans Göran Franck* (s) till utrikesministern om utvecklingen
i Ryssland:

Utvecklingen i Ryssland är tragisk och oroväckande. Undantagstillstånd
med utgångsförbud har införts. Våldet har varit massivt. Oppositionens
massmedier har förbjudits. Mötes- och demonstrationsförbud råder. Ryss-
lands parlament har upplösts. Presidentstyre med dekret har införts. Den
organiserade brottsligheten växer lavinartat. Rättsväsendet fungerar inte.
Massfattigdomen sprider sig oavbrutet. Demokratiseringsprocessen är i
fara.

Min fråga till utrikesministern:

Vilka risker finns det att Ryssland varaktigt utvecklas i odemokratisk rikt-
ning med allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter, och hur vill rege-
ringen främja demokratiseringsprocessen?

1993/94:15 av *Göthe Knutson* (m) till utbildningsministern om rätt att be-
hålla högskoleplats under värnpliktstjänstgöring:

Nära 4 000 värnpliktiga har under senaste året sökt anstånd med värn-
pliktsutbildningen därför att de samtidigt blivit antagna till högskoleutbild-
ning. Risken för att inte nästkommande år få den eftertraktade högskole-
platsen gör att den värnpliktsuttagne begär anstånd hos värnpliktsverket.
Detta skapar vissa problem.

I likhet med värnpliktsverket anser jag att den värnpliktige skall få behålla
sin högskoleplats under den tid han fullgör värnplikten. Därmed försvinner
ca 4 000 anståndsärenden samtidigt som rättvisa skapas. Som det nu är riske-
rar den värnpliktsuttagne att förlora en värdefull utbildningsplats medan han
gör värnpliktsutbildning, som frikallade och uttagna till försvarets utbild-
ningsreserv slipper.

Vilka åtgärder är utbildningsministern beredd att vidta i syfte att skapa rättvisa i detta avseende för värnpliktstjänstgörande ungdomar, som samtidigt fått en högskoleplats?

1993/94:16 av *Ingrid Andersson* (s) till kommunikationsministern om remisstid för trafikplaner:

Vägverket upprättar en nationell plan för stomvägarna och regionala väghållningsplaner för övriga riksvägar. Banverket upprättar en plan för stombjärnvägsnätet. Länsstyrelserna upprättar länstrafikanläggningsplaner. Samtliga planer avser perioden 1994–2003 och skall fastställas vid årsskiftet. Planerna skall remitteras till bl.a. länsstyrelserna, kommunerna och trafikhusvudmän. Remisstiden är den 1 oktober–15 december 1993.

Hela planeringsprocessen har blivit fördröjd med minst ett halvår bl.a. på grund av riksdagens beslut om inriktning för planeringen under våren 1993. Detta har lett till att remisstiden på den regionala och lokala nivån har blivit avsevärt kortare än vad som tidigare planerats. Remisstiden för kommunerna blir i praktiken ännu kortare än vad som anges ovan, vilket medför problem i många kommuner att klara den demokratiska processen. Många kommuner vill t.ex. behandla dessa planer i kommunfullmäktige.

Är kommunikationsministern beredd att flytta fram fastställelse tidpunkten till februari 1994 för ovanstående planer så att remisstiden kan förlängas?

1993/94:17 av *Jan Andersson* (s) till socialministern om äldreomsorgen:

Under den senaste tiden har en rad missförhållanden inom äldreomsorgen uppdagats. Huruvida en del av dessa problem beror på ÄDEL-reformen får den utvärdering som pågår visa. Det är emellertid troligt att andra faktorer har haft större betydelse. Dit hör indragningar av ekonomiska medel från kommunerna och det alltmer utbredda marknadstänkandet med idéer hämtade från den privata varu- och tjänsteproduktionen.

Min fråga till socialministern är följande:

Hur tänker socialministern agera för att få förbättringar till stånd inom äldreomsorgen?

1993/94:18 av *Maud Ekendahl* (m) till kulturministern om verkställighet av utvisningsärenden:

En person, som skall utvisas ur landet från t.ex. en flyktförläggning, får beskedet om utvisning samtidigt som polismyndigheten får det. Resultatet är inte alltför sällan att polisen kommer till tomma lägenheter och rum på förläggningar. Den utvisningshotade hinner helt enkelt förbereda sig och försvinna från förläggningen.

Vilka förändringar planerar regeringen för att underlätta polismyndighetens arbete vid utvisning?

Enligt en nyligen avlämnad utredning, Vissa mervärdesskattefrågor II – Offentlig verksamhet m.m., föreslås att kommunsektorns generella avdragsrätt avseende mervärdesskatt skall slopas. Utredningens förslag remissbehandlas för närvarande.

I anledning härav har det uppstått en viss osäkerhet på marknaden om förslaget leder till ett ökat intresse hos kommuner och landsting att bedriva skattepliktiga mervärdesskattetjänster såsom städning, tvätt och transporter i egen regi.

Utredningen har beaktat egenregifrågan. Olika lösningar har framtagits för att skapa neutralitet mellan entreprenad- och egenregitjänster. Det är mycket viktigt att den pågående privatiseringen av ifrågavarande tjänster inte avstannar.

En möjlighet är att slopa den generella avdragsrätten i kombination med någon form av avgiftsuttag, konkurrensutjämningsavgift, i samband med att kommunsektorn utför skattepliktiga momstjänster i egen regi.

Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta för att upprätthålla konkurrensneutraliteten?

8 § Kammaren åtskildes kl. 13.02.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORSS

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Onsdagen den 6 oktober

1 § Nya riksdagsledamöter m.m.	1
2 § Ledighet	1
3 § Anmälan om kompletteringsval till utbildningsutskottet	2
4 § Partiledardebatt med anledning av regeringsförklaringen	2
Ingvar Carlsson (s)	
Ian Wachtmeister (nyd)	
Gudrun Schyman (v)	
Statsminister Carl Bildt (m)	
Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
Miljöminister Olof Johansson (c)	
Statsrådet Alf Svensson (kds)	
Talmannen (erinran till åhörarna)	
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	46
6 § Bordläggning	46
7 § Anmälan om frågor	
1993/94:14 av Hans Göran Franck (s) om utvecklingen i Ryssland	47
1993/94:15 av Göthe Knutson (m) om rätt att behålla högskoleplats under värnpliktstjänstgöring	47
1993/94:16 av Ingrid Andersson (s) om remisstid för trafikplaner	48
1993/94:17 av Jan Andersson (s) om äldreomsorgen	48
1993/94:18 av Maud Ekendahl (m) om verkställighet av utvisningsärenden	48
1993/94:19 av Filip Fridolfsson (m) om konkurrensneutraliteten	49

